

ČÍSLO 4 | 2016

Časopis Svazu zakládání a údržby zeleně

Inspirace

KRAJINÁŘSKÁ ARCHITEKTURA

historie | současnost | trendy | rostliny | technologie | názory

PARK DESETIETÍ
SOUTĚŽ MLADÝCH
ZAHRADNÍKŮ
ZELENÁ STŘECHA ROKU

PŘEDPLATNÉ 13. ROČNÍKU ODBORNÉHO ČASOPISU

číslo 1-4 | 2017

Časopis Svazu zakládání a údržby zeleně

Inspirace

KRAJINÁŘSKÁ ARCHITEKTURA

historie | současnost | trendy | rostliny | technologie | názory

PRO ROK 2017 PŘIPRAVUJEME:

Historie – doba válečná a poválečná

Současnost – nejdůležitější je tvořivá péče (a kolik stojí)

Trendy – jaké budou Zahrady a Parky roku 2017

Rostliny – když budete na rostliny křičet, moc si nepomůžete

Technologie – stromy v ulicích, ozeleňování střech a fasád, voda v zahradě a parku

Názory – rozhovory s osobnostmi (č. 1/2017: Vladimír Sitta)

*Autoři: Petr Mičola, Ondřej Fous, Stanislav Boček, Pavel Šimek, Dalibor Lička, Adam Baroš,
Marie Straková, Jana Šimečková a další*

Roční předplatné 260,- Kč

Objednávky na www.szuz.cz

Připravujeme i digitální verzi časopisu Inspirace pro předplatitele.

SVAZ
ZAKLÁDÁNÍ
A ÚDRŽBY ZELENĚ

...od Inspirace k realitě

Pokud po prvním prolistování posledního letošního čísla INSPIRACE nabudete dojmu, že se jedná o číslo vzpomínkové, či jaksi shrnující, je váš dojem správný.

Má to několik důvodů. Svaz zakládání a údržby zeleně, který od roku 2005 Inspiraci vydává, oslavil totiž v roce 2016 patnáct let od svého vzniku, což jistě stojí za připomenutí. Další ohlédnutí míří za parky, které byly v uplynulých patnácti letech v České republice úspěšně obnoveny či vybudovány. Lipová ratolest se také blíží k desetiletému výročí, takže jsme chtěli připomenout, kde všude zanechali mladí zahradníci své stopy.

Především ale je toto číslo poslední, které zašleme zdarma na více než tři tisíce adres nashromážděných během dvanácti let, kdy INSPIRACI vydáváme. Časopis ušel dlouhou cestu. Od barevného klipovitého plátku po respektované oborové periodikum. Zprofesionalizovala se práce redakce, grafika, rozšířil okruh témat a autorů. Na nastavenou laťku nechceme rezignovat, proto potřebujeme kromě reklamy i další zdroj příjmů. Navíc mají lidé takovou vlastnost, že toho, co je zadarmo, si neváží. Budoucnost časopisu máte v rukou vy, její čtenáři. Na vaši ochotě předplatit si Inspiraci na rok 2017 záleží, jestli bude mít kolektiv redakce a autorů i nadále možnost obohacovat oborovou komunitu o inspirující myšlenky, fakta, názory, ale především přinášet zprávy o tom, co se v oboru daří a co se dá udělat proto, aby se dařilo ještě lépe.

V roce 2017 se chceme vracet k parkům, které uspěly v soutěži Park desetiletí a čtenářům Inspirace ukázat, kolik energie, úsilí a peněz stojí o parky pečovat. Ve druhém čísle nastíníme, jakou šancí jsou městské zahrádky. Třetí číslo představí nejúspěšnější Zahrady roku 2017 a čtvrté zavede čtenáře do nově upravených parků. V každém čísle budou pokračovat stále rubriky historie, technologie, rostliny.

Do roku 2017 přejí INSPIRACI stovky čtenářů, pro které bude časopis inspirací, potěšením, zdrojem informací a propojením se světem zahradníků.

Jana Šimečková

PARKEM DESETILETÍ JE PARK KOMENSKÉHO VE ZLÍNĚ 4-5

POCIT ŠTĚSTÍ TRVÁ DESET SEKUND ROZHOVOR S KRAJINÁŘSKÝM ARCHITEKTEM VÁCLAVEM BABKOU 6-8

DOKONČENÁ PRÁCE JE DŮLEŽITĚJŠÍ NEŽ STUPNĚ VÍTĚZŮ SOUTĚŽ MLADÝCH ZAHRADNÍKŮ LIPOVÁ RATOLEST 16-18

PRŮHLEDY DO HISTORIE VI.

HISTORIE

ANTONIN NOVÁK „BARBENSKÝ“ 1860-1960

„...KDYŽ VYŠEL, OČEKÁVÁME HO S PŘEDSTAVOU, ŽE PŘIJDE S ODDĚLENÍM.“

OHLÉDNUTÍ ZA PRŮHLEDY DO HISTORIE 20-21
Ing. Petr Mičola

EFEKTIVNÍ REGULACE ŠKŮDCŮ ZA POMOCÍ FUNKČNÍ BIODIVERZITY 22-24
Ing. Stanislav Boček, PhD.

ZELENÉ STŘECHY ROKU 2016 ZELENÝ OSTROV V INDUSTRIÁLNÍ KRAJINĚ 26-34

ZÁJEM O KOUPÁNÍ V BIOLOGICKY ČIŠTĚNĚ VODĚ ROSTE 36

Forma: čtvrtletník, vydávaný profesním sdružením Svaz zakládání a údržby zeleně | Náklad: 4 000 ks
Vydavatel: Svaz zakládání a údržby zeleně, z. s., Údolní 567/33, Brno, 602 00, www.szuz.cz, info@szuz.cz
Registrační číslo: MK ČR E 15535 | ISSN: ISSN 2464-5893 | Foto na titulní straně: Saharr / Fotky&Foto
Pokud není uvedeno jinak, pocházejí fotky u článků z archivu autorů nebo archivu Svazu zakládání a údržby zeleně.
Redakce: Ing. Jana Šimečková, simeckova@szuz.cz, 777 581 544
Spolupracovník redakce: Ing. Petr Mičola, petrmicola@volny.cz
Databáze odběratelů: Ing. Hana Pijáková, 775 581 544, pijakova@szuz.cz
Inzerce: kancelář SZÚZ: 777 581 544, inspirace@szuz.cz
Grafická příprava, sazba a tisk: Tiskárna Didot, spol. s r.o., Trnkova 119, 628 00 Brno, www.tiskarna-didot.cz

PARKEM DESETELETÍ JE PARK KOMENSKÉHO VE ZLÍNĚ

Vítězem ojedinělé soutěžní přehlídky Park desetiletí, kterou na jaře vyhlásilo profesní sdružení Svaz zakládání a údržby zeleně, se stal Komenského park ve Zlíně. Druhé místo získal park na Slovanském náměstí v Brně-Králově Poli. O třetí místo se podělil park Mlýnská strouha v Plzni a revitalizace parku na říčním ostrově Santos v Sušici. Odborná porota posuzovala především kvalitu péče a údržby i skutečnost, jak navrhované řešení parku prověřil čas. Široká veřejnost měla možnost hlasovat o Cenu veřejnosti, kterou získal Balneopark Vincenze Priessnitzve v Jeseníku, druhé místo putuje do Sušice a třetí místo přisoudila veřejnost parku na Slovanském náměstí v Brně. Poznatků, postřehů a informací, které soutěž přinesla, je celá řada a redakce časopisu Inspirace se k nim bude postupně vracet. Následujících pár stránek přináší tedy jenom základní informace a postřehy.

Proč zvítězil park Komenského?

Eva Voženílková: Park Komenského byl historicky velkoryse navržen, a to z hlediska umístění v centru města, z hlediska rozlohy i z hlediska náplně. Současná revitalizace parku zhodnotila historické kvality a uměřeně naplnila park dalšími funkcemi, které rezonují s potřebami současných uživatelů. Park nabízí obyvatelům Zlína místo, kde mohou být sami, ale zároveň, pokud chtějí – ať už jsou to děti, dospělí i senioři – mohou sdílet prostor s ostatními. Parku zůstala zachována plošná velkorysost, přesto má lidské měřítko a nabízí množství kouzelných i řemeslně dokonale provedených detailů, které uživatel může postupně odhalovat a doceňovat.

Petr Šiřina: Kvalitně provedená celková rekonstrukce, a to i v drobných detailech, je doplněna profesionální péčí při další výchově a pěstování porostů a zachovávané kvalitě běžné i koncepční údržby. Správce díla pružně reaguje na objevující se problémy při užívání parku a společně s projektantem pracuje na jejich odstraňování.

Martina Havlová: Komenského park jasně

naplňuje definici PARKU desetiletí s důrazem na slovo park. Kromě připojení Školní ulice jako intenzivního parteru oceňují řešení salla terreny, které odclonilo rušnou ulici a poskytlo prostor pro zázemí parku. Podstatným důvodem, proč byl park oceněn, byla nejen kvalita péče, ale celkově zpracovaný systém údržby zeleně, které město Zlín má. Tento zaběhnutý a léty ověřený systém je příkladný a mohl by se stát vzorem pro další obce.

Rostislav Ivánek: Ve Zlíně se daří prosazovat takový model práce se zelení ve veřejném prostoru, kdy je zezeň vnímána jako rovnocenný městotvorný prvek ve srovnání se všemi ostatními složkami, které město vlastní, obhospodařuje, investuje do nich, udržuje je – ale také využívá jejich potenciál.

Co charakterizuje kvalitní parky?

Eva Voženílková: Parky „dobré“ jsou navrženy s vědomím, k jakému účelu slouží, a především, co od nich očekávají lidé, kteří je chtějí užívat. Parky „dobré“ jsou zpravidla uživateli rozpoznány a jsou hojně navštěvovány, aniž by se návštěvníci navzájem v užívání rušili.

Martina Havlová: Pozitivně hodnocené parky se vymykaly zejména precizně zvládnutou údržbou a vybaveností parku, kdy se stává standardem mít v parku správce a sociální zázemí.

Rostislav Ivánek: Nejlepší parky byly takové, kde se sešli rozumný a často osvědčený investor, kvalitní architekt, kvalitní realizační tým potřebných profesí a řemeslníků, opravdoví a vysoce kvalifikovaní zahradníci při založení, ale hlavně při provádění následné péče.

V čem vidí členové poroty přínos soutěže Park roku

- Soutěž je užitečnou možností (nejen pro zadavatele a tvůrce) srovnávat, učit se od druhých (z jejich úspěchů i chyb), obhájit si určitý přístup (zvolený v konkrétních podmínkách).
- Je příležitostí prezentovat to nejlepší uživatelům parků (a také prezentovat určitý způsob uvažování o významu parku, o tom, jaké potřeby parky mohou či nemohou naplnit).
- Podporuje snahu realizačních firem zvýšit kvalitu své práce a získat renomé.
- Je to nástroj formování společenské objednávky.
- Soutěž zdůrazňuje nutnost souladu tří etap sadovnického díla: projektu – realizace – údržby, jejichž postavení je nezastupitelné a časově neopominutelné. Nižší kvalita v kterékoli etapě vzniku díla je limitující pro jeho aktuální hodnotu.

ČLENOVÉ POROTY (zleva)

- **Ing. Eva Voženílková** – nominace Ministerstva životního prostředí
- **Rostislav Ivánek** – nominace Svazu zakládání a údržby zeleně
- **Ing. Petr Šiřina** – nominace Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoncích
- **Ing. arch. Laura Jablonská** – nominace Fakulty architektury ČVUT
- **Ing. Martina Havlová** – nominace Společnosti pro zahradní a krajinnářskou tvorbu
- **Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D.** – nominace Zahradnické fakulty MENDELU

1. místo

PARK KOMENSKÉHO VE ZLÍNĚ

Příhlašovatel: Statutární město Zlín
Autoři projektu: *Studie* – Ing. Václav Babka, Ing. arch. Pavel Mudřík, Mgr. Ing. Lucie Radilová, Ing. Zdenek Sendler
Projekt – Atelier zahradní a krajinářské architektury Sendler – Babka, Pavel Mudřík Architects
Realizace (2014): Generální dodavatel PSG – International a.s. Zahradnické práce ACRIS zahrady s.r.o.
Péče a údržba: Statutární město Zlín – Odbor městské zeleně

2. místo 3. místo Cena veřejnosti

OBNOVA PARKU NA SLOVANSKÉM NÁMĚSTÍ, BRNO-KRÁLOVO POLE

Příhlašovatel: Statutární město Brno, městská část Brno-Královo Pole
Autoři projektu: Ing. Zdenek Sendler, Ing. Václav Babka, Ing. arch. Radko Květ
Realizace (2005–2006): COOPTEL, stavební a.s. (generální dodavatel), Ing. Jiří Vrbas – firma „KVĚT“ (subdodavatel sadových úprav)
Péče a údržba: PARK v.o.s.

3. místo

PARK MLÝNSKÁ STROUHA V PLZNI

Příhlašovatel: Správa veřejného statku města Plzně
Autoři projektu: AWIDA, doc. Dr. Ing. Dana Wilhemová, prof. Ing. Jiří Damec, CSc.
Realizace (2008–2010): Vodohospodářské stavby, s.r.o., Teplice, divize Plzeňské komunikace
Péče a údržba: Zahradní a parková s.r.o. – vegetační prvky, Pavel Lindauer – vodní plocha vč. technologie, závlahy

3. místo 2. místo Cena veřejnosti

REVITALIZACE PARKU NA ŘÍČNÍM OSTROVĚ SANTOS V SUŠICI

Příhlašovatel: Nadace Proměny Karla Komárka / Město Sušice
Autor projektu: Ing. Pavel Šimek – Florart
Realizace: Sdružení LF & P SANTOS, vedoucí účastník sdružení Purum s.r.o. Václav Fiala
Výtvarné prvky: 2013
Dokončení projektu: 2013
Péče a údržba: Ivanka Nováčková

Cena veřejnosti

BALNEOPARK VINCENZE PRIESSNITZE

Ocenění za veřejné zpřístupnění a novou reminiscenci historie vodní léčby V. Priessnitze v autentickém přírodním a krajinářsky ztvárněném prostředí

Příhlašovatel a investor: Společnost Vincenze Priessnitze, z.s.
Autoři projektu: FLORART – doc. Ing. Pavel Šimek, Ph.D., Ing. Martin Kovář, Ing. Zdena Rudolfová
Realizace: ZAHRAIDA Olomouc s.r.o.
Otevření areálu: Srpen 2010
Péče a údržba: Společnost Vincenze Priessnitze, z.s.

POCIT ŠTĚSTÍ TRVÁ DESET SEKUND

ROZHOVOR JANY ŠIMEČKOVÉ S KRAJINÁŘSKÝM ARCHITEKTEM VÁCLAVEM BABKOU

Mezi patnácti parky, které se ucházely o titul Park desetiletí, bylo pět autorských děl ateliéru zahradní a krajinářské architektury Sendler – Babka. Dvě z nich získala první a druhé místo a Klášterní zahrady v Litomyšli si odnesly zvláštní cenu. Ač to pánové Zdenek Sendler a Václav Babka neradi slyší, zařadili se mezi legendy oboru v České republice. Park Komenského ve Zlíně, který v soutěži Park desetiletí zvítězil, je „dítětem“ především Václava Babky. Povídala jsem si s ním nejen o vítězném parku, ale i o jeho začátcích a o spolupráci v autorském týmu. Ač má správně novinář zpovídanému vykat, čtenáři Inspirace mně snad odpustí tykání. Na vysoké škole v Lednici jsme se s Vaškem míjeli a vykat si by byla přetvářka.

Jana Šimečková

Jak tě napadlo jít studovat zahradnictví do Lednice?

Matka listovala v nějaké brožurce a zjistila, že na zahradnickém oboru v Lednici je i výtvarná výchova. Měl jsem vždycky sklony k umění a výtvarka mně docela šla. Biologii a chemii jsem uměl, a tak jsem se přihlásil na vysokou zemědělskou. U přijímacího pohovoru se mně ptali, čím chci být. Odpověděl jsem, že to přesně nemám ujasněné, možná ovocnářem, protože se mi líbí v sadech. Ptali se, jestli jsem už v nějakém sadu pracoval. Prohlásil jsem, že ano, u stařenky. Jenom se po sobě významně dívali, protože jim bylo jasné, že o zahradnictví nic nevím.

Tvůj otec byl známý herec, maminka učitelka, takže v rodině žádná zahradnická tradice nebyla?

Vůbec ne. V osmašedesátém se otec trochu naivně angažoval a já měl problém se dostat na střední školu. Nakonec jsem mohl chodit na gympl.

Dítě z umělecké rodiny se k práci na zahradě asi moc nedostane.

Prvního zahradníka jsem viděl snad až ve druháku. Přišel jsem na vysokou zemědělskou z polohašišáckého prostředí v Olomouci, kde jsem se scházel spíše s máničkami, polodisidenty a umělci. Najednou jsem se setkal s klukem, který sám rozmnožoval a pěstoval rostliny, což byl pro mě úplně jiný svět. Začátky byly krušné, nepoznal jsem pomalu borovici, ale začal jsem se kamarádit s Eszter, mojí budoucí manželkou, která byla hlavně botanička. Kromě jiného jsme se spolu v lednickém

parku i učili. Mí spolužáci ze zahradnického prostředí odborné předměty moc studovat nemuseli, ale já jsem se musel snažit.

Jak ses ze zahradníka stal krajinářským architektem?

Talentové zkoušky na zahradní a krajinářskou architekturu, tehdy se oboru říkalo sadovnictví-krajinářství, se v roce 1978 dělaly až ve druhém ročníku, do té doby studovali všichni zahradníci společně. Uspěl jsem při nich velmi dobře. Až po mnoha letech mně profesor Machovec říkal, že mě vzali kvůli jakési kulturnosti. Zahradnictví má tolik segmentů, přes milovníky květin, po krajináře, dendrology, botaniky, technology. Krajinářská architektura má pro mě dva fascinující rozměry – geometrii a estetiku. Geometrie mě v tomto krásném kulturním oboru zajímá dodnes, třeba dílo japonského architekta Andó, podle kterého je čistá geometrie základem pro veškerou konstrukci. Dendrologii a příslušné technologie se člověk musí naučit, ale fascinující je právě to výtvarné umění.

Jak tě ovlivnilo studium v Lednici?

Lednice byla ostrov. Jezdil jsem vlakem do Břeclavi přes ten šedý socialismus kolem nás. V Břeclavi jsem přesedl do lokálky, míjel jsem Boří les, a pak viděl další romantické stavby lednicko-valtického areálu, nádhernou krajinu pro mě plnou překvapení. Přijel jsem na staré nádražíčko a šel na zámek, kde jsem bydlel na koleji uprostřed parku. Měl jsem pocit, že jsem v jiném krásném estetickém světě, který je protikladem světa tam venku.

Zmínil jsi profesora Machovce, na koho ještě vzpomínáš?

Škola by neměla jenom vzdělávat, ale měla by i vychovávat. Měla by to být také přehlídka osobních vzorů. To je vzácné. Například takovým býval náš noblesní a decentní pan profesor Wagner. I když si už moc nepamatuji, o čem přednášel, zůstala ve mně jeho osobnost zahradního krajinářského architekta, který ví, jak používat rostliny a je velmi široce vzdělaný. Jeho „Estetiku“ si čítávám doposud. Profesor Damec, tehdy asistent, byl pro nás prototypem mladého úspěšného zahradního architekta s velkou autoritou. Mě sice také několikrát ze cvičení pro nepřipravenost vyhodil, ale nad nějakým mým návrhem zahrádky ve třetím ročníku řekl „to je geniální“. To mi dodalo pak obrovskou energii a z toho pocitu žiju dodnes. Nebo třeba tenkrát éterický a zároveň spravedlivý asistent Pejchal, dnes taky vysokoškolský profesor, který mě donutil naučit se spoustu o dřevinách. To byly pro mě příklady velkých a profesně vzorových osobností. A jsou vlastně dodnes.

Školu jsi skončil v roce 1982, kde jsi působil potom?

Profesor Wagner tehdy pracoval na východním Slovensku a říkal mi: „Tam jeď,

tam je velká perspektiva. Protože oni mají toho Biřáka v Praze a ten jim posílá peníze. Co si ráno vymyslíš, to večer bude.“ A tak bylo. Navíc moje žena Maďarka chtěla, abychom byli v území, kde se mluví maďarsky, já jsem chtěl zmizet z Olomouce, abych se vyhnul stranickým funkcionářům a také poznámce „postup nežádoucí“ ve svých kádrových materiálech.

Byl jsem mladistvě naivní, připravený všechno převracet vzhůru nohama a přesvědčený o své genialitě. V Košicích jsem po roční vojně dostal na starosti 120 lidí, 7 rajónů, 400 ha městské zeleně a z lednického snu jsem sestoupil na zem. „Pán inženýr, chodte ozelenit Kuzmányho sídlisko.“ A tak jsem šel a „ozelenil“. V Košicích jsem byl pět let na úseku veřejné zeleně, pak rok vedoucím okrasné školky a v roce 1988 mě udělali výkonným správcem zeleně. Ale my s Eszter jsme si uvědomovali, že jsme hrozně daleko od domova, proto jsme se přesunuli do Nových Zámků.

To bylo chvíli před sametovou revolucí...

Bylo to na jaře 1989. V Nových Zámcích jsem měl na starosti jen 40 ha zeleně, proto jsem se trochu nudil. S manželkou jsme udělali pasport a dostal jsem možnost vymyslet a úspěšně realizovat systém privátní agrotechnicky účelné údržby městské zeleně, který vycházel z objemu provedené práce, nikoliv jen z paušálních smluvních cen. Důsledností kontroly jsem ušetřil každoročně městu pár set tisíc, za které jsme třeba vysazovali stromy. Postupně jsem začal také projektovat nejen v Nových Zámcích a okolních obcích, ale například i pro památkový ústav v Bratislavě. Ale to už začala situace na Slovensku houstnout, sílily hlasy nacionalistů. Asi proto jsme se s rodinou rozhodli vrátit na Moravu.

V té době začala vaše spolupráce s tvým spolužákem Zdenkem Sendlerem?

Tehdy jsem volal různým lidem a jediné Sendler řekl: není problém, přijed. Jsem mu vděčný, stěhovali jsme čtyřčlennou rodinu, Zdenkova žena nám pomohla sehnat byt, moje žena Eszter získala české občanství a od roku 1993 pracuji se Sendlerem v jednom ateliéru.

Jako úspěšná autorská dvojice jste se prosadili koncem devadesátých let, do té doby si výrazné dílo neuvědomuji. Tehdy jsme seděli hodiny a hodiny v ateliéru a pořád jsme kreslili. Spousta našich

projektů se realizovala – Moravská Třebová, dolní část Petřínských sadů, dlouho trvající rekonstrukce parku Boženy Němcové v Karviné. Po převratu v roce 1989 nastoupili na jednotlivé správy zeleně fundovaní lidé, ti nám profesně věřili a nemuseli jsme se vzájemně přesvědčovat. Pracovali jsme po nocích, všechno jsme kreslili ručně, Sendler perspektivy, já půdorysy, pauzák nám hořel pod rukama, někdy také z nedopalku cigarety. Pro mě to bylo snazší, protože management zakázek obstarával Zdenek. Měl svoje kontakty, tehdy se o zakázky asi tak moc nebojovalo, jako se musí dnes, nebyla žádná předepsaná výběrová řízení o nejnižší cenu a nebyl hloupě sepsaný zákon o veřejných zakázkách.

Váš první veleúspěšný realizovaný projekt byly Klášterní zahrady v Litomyšli, když jste v roce 1997 vyhráli architektonickou soutěž.

Litomyšl byla samozřejmě obří úspěch, protože soutěže se zúčastnilo velké množství renomovaných architektonických kanceláří. Pracovali jsme na projektu s architektem Radko Květem, který se Sendlerem spolupracuje od začátku. Starosta Litomyšle Brýdl našťastí připustil, že i když vypadáme divně, jsme schopni projekt zrealizovat. Součástí rekonstrukce byla spousta projekčních prací, které jsme zvládli právě díky spolupráci s architektem Květem. Vždycky je lepší, když se na projektu podílejí odborníci z více specializací.

Po úspěchu v Litomyšli jste získávali zakázky snadno?

Rozhodně jsem neměl pocit, že jsme kvůli tomu získali víc zakázek. Vždycky jsem si myslel, že když budeme známější, začnou se o nás investoři prát. Mám ale dojem, že v České republice mají investoři často strach o peníze, že jsou na rozdíl od jiných zemí opatrnější. Čech že ten brambor otáčí, zkoumá, a nakonec zvolí nějaký ten střední bezpečný chodníček a netroufá si obvykle vyzvat ty takzvané slavné, o kterých předpokládá, že by mohli být také příliš drazí.

Mrzelo tě někdy, že tváří vašich projektů pro veřejnost je především Zdenek Sendler?

Je to otázka prezentace, to se na škole nedá naučit. A navíc Sendler přijde a lidé jsou z něj pař, a to dokonce i moje devadesátiletá matka. Protože on má v sobě charisma. A když lidé zjistí, že navíc nepředstírá, že je opravdový, tvořivý, tím více si ho považují. A on pak vedle sebe má

nějakého dědka, který může být protivný, občas něco blbě řekne nebo zabručí...

To jsi jako ty.

Zdá se mi, že jsem často hrál takovou tu kontrastní figuru. Netrpěl jsem, protože mně to ve skutečnosti ani v patě neleželo. Od začátku, když jsme kamkoliv přijeli, tak Sendler byl ten známý, který mě představoval: toto je můj kolega Vašek Babka. Mně to bývá i dnes často jedno.

Jak funguje spolupráce dvou osobností krajinářské architektury v jednom ateliéru?

Některé zakázky koučoval Sendler, některé já. Pak přišly mladé krajinářské architektky, kolektiv, který je skvělý, se rozšířil a vznikla jakási harmonická pracovní dvoukolejnost. Konzultujeme svoje projekty, ale jsou zakázky, na kterých jsem se nepodílel a naopak. Navzájem se informujeme o tom, co ten druhý dělá, a Zdenek je první člověk, který moje výsledky vidí. Jeho připomínky pečlivě zvažuji.

Co ti profesně přináší největší uspokojení?

Není to chvíle, kdy se v hotovém parku stříhají pásy nebo tě plácají po zádech. Chvíle, kdy je ti líp než před tím nebo potom je okamžik, kdy na něco přijdeš, něco si sám dokážeš. Ten okamžik trvá třeba 10 sekund. Druhý den se na to podíváš a ono to je fakt dobře, takže si řekneš: jo, to by mohlo jít. Uspokojuje mě pocit, že se něco podaří. Těch 10 sekund není jednoduchá radost, to není jen „jako“. Vnitřní soukromé uspokojení se totiž obelhat nedá.

Takový pocit jsi měl i u Komenského parku ve Zlíně?

Ve Zlíně šlo o propojení starého s novým Zlínem a zároveň vytvoření rekreační plochy celoměstského významu. Snahou bylo zlikvidovat dělicí bariéry, nebrat park odděleně jako sadovnicko-krajinářský útvar a ulici někoho jiného, kterou krajinářský architekt neřeší. Díky tomu, že ulice Školní je zastavěna jenom z jedné strany, vznikl velkorysý prostor s obchůdky, propojený s parkem jako obřím kobercem, na kterém si mohou lidé hrát, odpočívat, sportovat. Můžeme jít po ulici, ale zároveň můžeme uniknout do parku a říct třeba partnerce, „já tě tady počkám, než si nakoupíš“. Ulice se stala korzem, které má na druhé straně plnohodnotnou náhradu za řadu obchůdků a kaváren, a to park.

Co bylo pro tebe nejtěžší při výstavbě parku?
Nejtěžší je, že ty zarputile trváš na abstrakci své studie, na těch 10 sekundách a říkáš si, toto musím udržet. Což znamená například někde snížit terén o 60 cm a pak ukecat lidi například od telefonů, aby přeložili tisíce metru kabelů o metr níž. Ale když ti uvěří, není to problém. Byli to prima lidé. V určité fázi, hlavně na začátku, když se kácí, je člověk strašně osamocený. Veřejnost je často k novému negativní a když brání kácení, mívá pocit, že něco chrání, třeba životní prostředí.

Ale když se daří, tak pocit osamocení většinou mizí...

Cenné bylo, že jsme vyhráli v anonymní veřejné architektonické soutěži společně s architektem Mudříkem. Projektová dokumentace na park se připravovala tři roky. Hromada papírů, na které musel

někdo dát razítko. A pak začala hra o dotace, rozpočty, koordinace spousty specialistů. Ale našťastí pro zdárný výsledek pracovala odhodlaně celá řada lidí.

Jak na tebe zapůsobilo, že Komenského park ve Zlíně vyhrál titul Park desetiletí?

Byl jsem velmi dojatý. Na vyhlášení jsem byl v Praze s „klučiskama“ z odboru zeleně zlínského úřadu, kteří byli během vyhlásování dost skeptičtí. Když jste vyhlásili třetí místo, pak druhé místo, tak jsem říkal, že už můžeme být jenom první. Ale všechna sláva, polní tráva. Ale moje vlastní děcka doma mají radost, a říkají, že vnučka Sárinka má slavného dědečka.

Park ve Zlíně ještě neproověřil čas, rekonstrukce skončila teprve před dvěma lety. Ale vítězství v soutěži je pro Zlín zároveň velký závazek.

Ve Zlíně je zvláštní jev, kdy údržba zeleně je přímo v rukou města, je to samostatný odbor s dobře poskládaným kolektivem. Jak ti, kteří práce řídí, tak ti, co na údržbě parku pracují, to dělají s radostí. Už mně také poslali asi padesát bodů, námětů na vylepšení, teď se ještě snaží využít končící záruční lhůty. Shodneme se s nimi, že kvalitní park nemůže být bez kvalitní péče a údržby. Dynamika vegetace je taková, že jakmile se přestane kosit, plet, veškeré investice jdou vniveč. Myslím si, že v dennodenní údržbě máme obecně v republice velký dluh.

Však hlavním cílem soutěže Park desetiletí bylo ukázat, že park je živý organismus, o který je potřeba pečovat.

To je zásadní, potřebujeme renesanci péče o zeleň, protože investicí to nekončí, ale naopak začíná.

Partneři soutěže Park desetiletí:

agrocar
#Uzavrirozesoprihrou

1P první počíte

www.parkdesetileti.cz

**ZAHRADNÍ
CENTRUM**

SADOVÉ A PARKOVÉ ÚPRAVY
VODNÍ PLOCHY
ZÁVLAHOVÉ SYSTÉMY

www.zahradnicentrumzlin.cz

PARK
DESETILETÍ
2005-2015

Realizovali jsme
PARK DESETILETÍ

Zvláštní cena

KLÁŠTERNÍ ZAHŘADY V LITOMYŠLI

Zvláštní cena za dílo, které povstalo díky osvíceným duchům v čele města na přelomu věků, za začlenění nových prvků do historického kontextu a jejich využívání pro kulturní a společenský život města, za příkladný přístup k tvorbě veřejného prostoru a péči o něj

Příhlašovatel: Město Litomyšl
Autoři projektu: Ing. Václav Babka, Ing. arch. Radko Květ, Ing. Zdeněk Sendler
Realizace: Profistav, s.r.o.
Péče a údržba: Městské služby Litomyšl, s.r.o.

KELTSKÝ PARK – DOLNÍ BŘEŽANY

Ocenění za velkorysou koncepci založeného parku a jeho podíl na kvalitě obytného prostředí nového urbanistického celku

Příhlašovatel: Obec Dolní Břežany
Autoři projektu: Ing. Zdeněk Sendler, Ing. Václav Babka
Realizace (2009–2010): Gardenline s.r.o.
Péče a údržba: Oddělení technických služeb obecního úřadu, Zahradní Architektura Kurz s.r.o.

PARK POD PLACHTAMI V NOVÉM LÍSKOVCI V BRNĚ

Ocenění za spojení ekologického přístupu k řešení retence a akumulace srážkové vody se společenskými funkcemi veřejné zeleně na sídlišti

Autoři projektu: Ing. Petr Förichtgott, Ing. arch. Jan Zezůlka, Ing. Vojtěch Joura
Realizace: Coopitel, stavební a.s.
Péče a údržba: ÚMČ Brno – Nový Lískovec (běžná údržba), Kavyl spol. s r.o. (odborné péstební zásahy)

REVITALIZACE PARKU PŘÁTELSTVÍ, PRAHA – PROSEK

Ocenění za pokorný přístup k revitalizaci parku, která potvrdila jedinečnost a nadčasovost původního architektonického řešení s dominantou lomených křivek systému vodních ploch a kaskád, které je inspirující i dnes

Příhlašovatel: Městská část Praha 9
Autoři projektu: Ing. arch. Otakar Kuča, CSC., Ing. Pavlína Malíková., Ing. Aleš Steiner, Ing. Martina Forejtová (Vlnasová)
Realizace: Generální dodavatel stavby NAVATYP a.s., subdodavatel části obnova vegetačních prvků a mobiliáře Gabriel s.r.o.
Péče a údržba: Jan Syrovátka

OBNOVA VNITROBLOKU ZA ŽIŽKOVSKOU VOZOVNOU

Ocenění za inspirativní obnovu veřejného obytného vnitrobloku a kvalitní péči o něj

Příhlašovatel: Městská část Praha 3
Autoři projektu: Ing. Aleš Steiner, Ing. Pavlína Malíková – ateliér a05
Realizace: Gardenline s.r.o.
Péče a údržba: Sankol s.r.o.

REVITALIZACE GAHUROVA PROSPEKTU VE ZLÍNĚ

Ocenění za výjimečně řešený městský prostor ve výjimečném městě.
Genius loci města – srozumitelnost, strohost, funkčnost –
je přesvědčivě „přepsán“ do celkového střízlivého řešení
i do precizního detailu.

Příhlašovatel: Statutární město Zlín
Autoři projektu: ELLEMENT – Ing. arch. Jitka Ressorová,
Ing. arch. Hana Maršíková, MgA. Jan Pavézka /
Spolupráce: Ing. arch. Petra Martináková,
Ing. arch. Martin Velecký / Zahradní úpravy – ateliér
Partero, Ing. Mirka Svorová, Ing. Jakub Finger /
Doprava – Ing. Karel Říha, Ing. Zdeněk Tesar
Jiří Valoch
Umělecké dílo:
Realizace: KKS spol. s.r.o. / Zahradní úpravy: ACRIS zahrady s.r.o.
Péče a údržba: ACRIS zahrady s.r.o., Statutární město Zlín –
Odbor městské zeleně

OBNOVA ZÁMECKÉHO PARKU A NOVÝ PARK JIŽNÍ SVAHY VE FRÝDKU-MÍSTKU

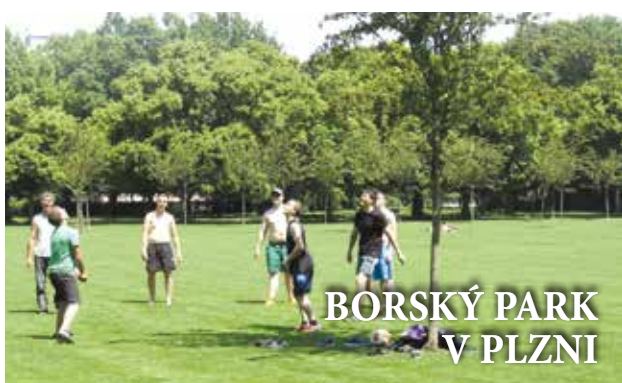
Ocenění za příkladnou péči o obnovený park, která umocňuje
přínos kvalitního projektu pro obyvatele města

Příhlašovatel: Statutární město Frýdek-Místek
Autoři projektu: Zahradní a krajinářská tvorba, spol. s r.o. –
Ing. Marek Holán, Ing. Jana Janíková,
Ing. Mirka Příbylová, Ing. Lenka Wurmová
Realizace (2010–11): ALPINE Bau CZ, s.r.o.
Péče a údržba: TS a.s. (jediným zakladatelem a akcionářem
je město Frýdek-Místek).
Plocha: 30 200 m²

REGENERACE ZÁMECKÉ ZAHRADY V JIČÍNĚ

Příhlašovatel: Město Jičín
Autoři projektu: Ateliér zahradní a krajinářské architektury
Sendler – Babka a Architektonická kancelář
Radko Květ, Ing. Zdenek Sendler,
Ing. Václav Babka, Ing. arch. Radko Květ,
Ing. arch. Jiří Zrzavý, Ing. arch. Pavel Pijáček,
Ing. arch. Jarmila Kopečná, Bc. Ondřej Mundl
Realizace: Silnice Jičín a.s.
Péče a údržba: Technické služby města Jičina

BORSKÝ PARK V PLZNI

Příhlašovatel: Správa veřejného statku města Plzně
Autoři projektu: Ing. Pavel Šimek – Florart
Péče a údržba: OŠTĚP Plzeň, s.r.o. – vegetační prvky,
Pavel Lindauer – závlahy

REKONSTRUKCE PARKU SADY ČSL. LEGIÍ V HRANICÍCH

Příhlašovatel: Město Hranice
Autoři projektu: Ing. Radek Pavlačka,
Ing. Erik Hindoš – ateliér
ZAHRADA Olomouc s.r.o.
Realizace (2011–2012): Gardenline s.r.o.
Péče a údržba: Ekoltes Hranice a.s.

SLOVO MÍSTOPŘEDSEDY PŘEDSTAVENSTVA SZÚZ

Ve čtvrtém čísle Inspirace se rubriky SLOVO PŘEDSEDY výjimečně chopil místopředseda představenstva Svazu zakládání a údržby zeleně Rostislav Ivánek, který se jako člen odborné poroty zúčastnil hodnocení soutěže Park desetiletí. Jeho zážitky a poznatky byly natolik silné, že se o ně rozhodl podělit se čtenáři Inspirace. Odborná porota projela republikou začátkem října, kdy místo očekávaného babího léta poletoval v Jeseníkách sních.

Poprvé jsem dostal příležitost účastnit se hodnocení hotových děl zahradní a krajinářské architektury, a navíc šlo o retrospektivní soutěž parků, které obsadily pomyslné stupně vítězů v posledních deseti ročních soutěžích PARK ROKU, kterou pořádá Svaz zakládání a údržby zeleně.

Třídenní cesta napříč republikou byla tak „nadupaná“, že něco podobného jsem už dlouho nezažil. Byl to proud informací jak zahradnických, tak z oblasti stavebnictví, architektury a kompozice, použití rostlin. K tomu jsme se od projektantů a zástupců měst dozvídali, jaké problémy řešili při projekční přípravě, během výstavby parků, jaké byly administrativní náležitosti, kolik bylo jednání, ústupků či prosazení změn malých i velkých, anebo dokonce nových začátků. Jako vnímavý člověk jsem doslova prožil příběhy patnácti realizovaných parků, o kterých možná vznikne i knížka. Další příběhy jsem během dlouhých přejezdů slyšel od kolegů, kteří ty tři dny tvořili náš hodnotící a podpůrný tým. A samostatná povídka by se dala napsat o tom, že jsme se poznali, stali se z nás kamarádi, kteří navzdory nepřízní počasí a v jednu chvíli i dost nebezpečné situaci na zasněžené silnici udělali obrovský kus složité práce. Včetně pana řidiče, který osádku bezpečně odvezl každý den stovky kilometrů.

Mé nejsilnější zážitky a poznatky

Nejlepší parky a veřejné zahrady byly takové, kde se šli rozumný a často osví-

cený investor, kvalitní architekt, kvalitní realizační tým potřebných profesí a řemeslníků, opravdoví a vysoce kvalifikovaní zahradníci při zakládání a POZOR! hlavně pro následnou péči o vegetační prvky. U špičkových realizací navíc bylo evidentní, že všichni zúčastnění dělali svou práci nejen kvalitně, ale i s nadšením, anebo alespoň s radostí. Parky, které nakonec získaly ocenění, měly ještě nějaký

přesah nad rámec zeleně, nebo byly něčím ojedinělé. Vítězná díla – tedy ta, která získala první, druhé nebo třetí místo mají ještě nějaký „dar“, který nelze popsat jinak než například nejsilnější genius loci. Nutno poznamenat, že vybrat je bylo strašlivě obtížné,

protože jsme vlastně hodnotili ta nejlepší díla z předcházejících ročníků.

Ve většině parků jsme se dozvěděli, že hodnocené dílo má pro město či obec větší význam než „jenom“ jako plocha zeleně. Parkové náměstí na Slovanském náměstí v Brně-Králově Poli slouží pro pořádání kulturních, gastronomických a společenských akcí a díky osvícenosti politiků je na údržbu parku dostatek finančních prostředků, aby tuto zátěž zvládl. Park může tvořit například základ pro další rozvoj obce, města, území, spolu s komunikacemi, stavbami, podporou podnikání (Dolní Břežany). V Jeseníku tvoří vegetační a abiotické prvky společně s vodou prostor pro aktivní léčení podle dvě stě let starých a osvědčených postupů. Součástí parku pod Plachtami je novátorský způsob pro retenci srážkové vody, který byl zároveň jedním z argumentů zachování nezastavěného prostoru v sídlišti. Samozřejmě součástí parků se stává

vybudování zázemí pro správce parku, občerstvení a sociální zařízení pro návštěvníky. Projektanti i investoři myslí na všechny kategorie návštěvníků – děti, seniory, mladé, školní družinu, a nejrůznější aktivity – sport, kulturu i zábavu.

Navštívili jsme parky, které starosta označil spolu se zahradníkem za důležité spolupracovníky při volební kampani. Potkali jsme se s nájemcem kiosku, který s potěšením konstatoval, že po rekonstrukci parku k nim chodí pětkrát víc zákazníků (Ostrov Santos, Sušice). Jinde soukromý investor postavil zázemí pro sportovce, protože se takový záměr v okamžiku, kdy do dříve

Kdyby každý, koho problematika parků, zeleně či veřejného prostoru zajímá dostal příležitost účastnit se podobného hodnocení, myslím, že by se mnohé změnilo.

opuštěného místa „najednou, zničehonic“ začali houfně chodit běhat, jezdit, skákat lidé z celé městské části, vyplatil. Snad úplným zjevením potom bylo místo, kde se díky promyšlenému propojení stala součástí parku celá ulice s kavárníčkou, rychlým občerstvením, vinárnou, cukrárnou i restaurací, navíc „čtenářskou terasou“ městské knihovny a se vstupem do kluboven městského domu pro činnost zájmových sdružení a spolků (Park Komenského, Zlín).

Kdyby každý, koho problematika parků, zeleně či veřejného prostoru zajímá dostal příležitost účastnit se podobného hodnocení, myslím, by se mnohé změnilo. Počínaje zákonem o zadávání veřejných zakázek, provádění díla za nejnižší cenu, pohledem investora na význam zeleně, a konče povýšením zahradníků do šlechtického stavu.

■
Rostislav Ivánek

PRAHA

ACRE spol. s r.o.
www.acre.cz

Boušek s.r.o.
www.bousekzahrady.cz

FLERA s.r.o.
www.flera.cz

GARTENSTA PLUS s.r.o.
www.gartensta.cz

Imramovská – vegetační úpravy s.r.o.
www.imramovska.cz

Ing. Miroslav Řehák
rehakmiroslav@seznam.cz

Jaromír Nigrin
www.nigrin.cz

Kejha – Suk, zahradnické služby
www.volny.cz/zahradnici

LEGE ARTIS zahrady s.r.o.
www.LA-zahrady.cz

Richard Čech
www.zahradnictvicech.cz

Tilia Garden s.r.o.
www.tiliagarden.cz

Weiss & Wild s.r.o.
www.weissawild.cz

Zahradní architektura Kurz s.r.o.
www.landscaping.cz

Zdeněk Hradilák
hradilak@volny.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Arbosana zahradní architektura
www.arbosana.cz

Baobab - péče o zeleň s.r.o.
www.baobab.cz

Garpen zahradnická spol. s.r.o.
www.garpen.cz

Ing. Pavel Lehovec - zahradnictví
pavel-lehovec@seznam.cz

Kaše - zahradnické služby
www.zahradnickesluzby.cz

LandArt Atelier s.r.o.
www.landart.cz

Leone Garden s.r.o.
www.zahrada-realizace.cz

Pecina s.r.o. Okrasné vodní plochy
www.rybniky-pecina.cz

Realizace zeleně Dřevčice s.r.o.
www.realizacezelene.cz

Vladimír Marek
www.zahrady-marek.cz

Vlasatý s.r.o.
www.malus.cz

ZAHRADNÍ ARCHITEKTURA
MARTINOV s.r.o.
www.zahrarch.cz

JIHOČESKÝ KRAJ

ARBORES CZ s.r.o.
www.arbores.cz

Česká zahrada K+P
www.ceskazahrada-kp.cz

Green engineering s.r.o.
www.zahrady-hajek.cz
www.green-engineering.cz

Ing. Hana Chvalová
www.zahradacimelice.cz

Michal Vránek
www.vranek.cz

ZAHRADNÍ ARCHITEKTURA
TÁBOR spol. s r.o.
www.zahradytabor.cz

PLZEŇSKÝ KRAJ

Aquavaria s.r.o.
www.aquavaria.cz

LAND ART. CZECH s.r.o.
www.landartczech.cz

KARLOVARSKÝ KRAJ

Ing. Petr Šindelář - Zahrada Teplá
www.zahradatepla.cz

Zahradní a parková spol. s r.o.
www.zahradaml.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Ekodendra s.r.o.
www.ekodendra.cz

Gabriel s.r.o.
www.gabriel.cz

GardenLine s.r.o.
www.garden-line.eu

GRÜNER, s.r.o.
www.gruner.cz

JINÁ ZAHRADA s.r.o.
www.jinazahrada.cz

Jirmus zahradnické služby s.r.o.
www.zahrady-jirmus.eu

Petr Neumann, DiS.
zahradnikscharakterem@seznam.cz

Pavka Tomáš - zahradní architektura a služby
www.land-art.cz

LIBERECKÝ KRAJ

DIKÉ ZAHRADY s.r.o.
www.dike-zahrady.cz

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

GRAS SPOL. s.r.o.
www.gras.cz

Ing. Jiří Stolín
www.zahrady-stolin.cz

Pekviz s.r.o.
www.pekviz.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Ekogreen, s.r.o.
www.ekogreen.cz

Greenplan s.r.o.
greenplan@greenplan.cz

Ing. Karel Kratěna
www.kratena.cz

Jan Vavřín - ARS
www.ars-vavrin.cz

Milan Šplíchal
www.splichal-cz.cz

Ježírkové centrum Čeperka
www.jezirkove-centrum.cz

VYSOČINA

3D Zahrady s.r.o.
www.3D-zahrady.cz

ARS Viridis s.r.o.
www.arsviridis.cz

Ekoiimpex Vysočina s.r.o.
www.ekoimpex.cz

Ekrost s.r.o.
www.ekrost.cz

Park sadovnické
a krajinářské úpravy s.r.o.
www.parkcz.cz

Zahradnické úpravy s.r.o.
www.zahradnickeupravy.cz

Zahrady Laurus - Ing. Eva Hegerová
www.zahradylaurus.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

AGRO Brno - Tuřany a.s.
www.agro-turany.cz

AGROSTIS Trávníky s.r.o.
www.agrostis.cz

Bellis BRNO, s.r.o.
www.bellisbrno.cz

Cercis s.r.o.
www.cercis.cz

GreenVille service s.r.o.
www.greenville.cz

HORTISCENTRUM s.r.o.
www.hortisnet

Ing. Jiří Vrbas - KVĚT
www.vrbas.cz

Ing. Josef Zapletal
www.zahradyzapletal.cz

Ivo Diviš – zahradnické služby
www.zahrady-divis.cz

KAVYL spol. s.r.o.
www.kavyl.cz

Přírodní stavby, zahradní
architektura – Ing. V. Halánek
www.zahradniarchitektura.cz

Zahrada Brno, s.r.o.
www.ZahradaBrno.cz

OLOMOUCKÝ KRAJ

Bened zahradní architektura s.r.o.
www.bened.cz

ZAHRADA Olomouc s.r.o.
www.zahrada-olomouc.cz

Zahrady Alfa s.r.o.
www.zahradyalfa.cz

ZLÍNSKÝ KRAJ

ACRIS zahrady s.r.o.
www.acris.cz

ARBOREA Březová, s.r.o.
www.arboreabrezova.cz

FLORSTYL s.r.o.
www.florstyl.cz

Ing. Vítězslav Zábajník
www.prirodnimaterialy.cz

Jaroslav Jiříček – zahradnická firma
www.jaroslavjiricek.com

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

David Mičan – Zahrada M
www.zahradam.cz

DVOŘÁK LESY, SADY, ZAHRADY s.r.o.
www.b-dvorak.cz

Ing. Kristián Korner
www.korner.cz

Ing. Libor Vavřík – zahradnictví
www.zahradnictvi-vavrik.cz

Ing. Martin Závodný
www.zahrady-zavodny.cz

Ivan Tachezy
www.tachezy.cz

Ivánek - Zeman v.o.s.
www.ivanek-zeman.cz

Pavlna Florová, Dis
www.zahradaflova.cz

PROPARK s.r.o.
www.propark.eu

TALPA - zahradnické služby s.r.o.
www.talpa-orlova.cz

Zahradnictví Šimková s.r.o.
www.zahradnictvi-simkova.cz

Zahrady Hanýz s.r.o.
www.zahrady-hanyz.cz

Zámecký dvůr s.r.o.
www.volny.cz/kotula/

OBCHODNÍ ČLENOVÉ

AGRO CS a.s.
www.agrocs.cz

AGROCAR s.r.o.
www.agrocar.cz

ARBOEKO s.r.o.
www.arboeko.cz

Bauder s.r.o.
www.bauder.cz

BB com s.r.o.
www.bbcom.cz

DOLTAK s.r.o.
www.doltak.cz

Dörken s.r.o.
www.dorken.cz

DuPont CZ s.r.o.
www.dupont.cz

IRIMON, spol. s r.o.
www.irimon.cz

ISOVER, Saint-Gobain
Construction Products CZ a.s.
www.isover.cz

ITTEC, s.r.o.
www.ittec.cz

Kloboucká lesní s.r.o.
www.klobouckalesni.cz

Milan Valášek - miVAL
www.mival.cz

Nophadrain BV
www.nophadrain-nl/en/

OASE Kereskedelmi Kft.
www.oase-livingwater.com

PROXIM s.r.o.
www.proxim-pu.cz

RAŠELINA a.s.
www.raselina.cz

SEED SERVICE s.r.o.
www.seedservice.cz

Zahradnictví flos s.r.o.
www.flos.cz

PŘIDRUŽENÍ ČLENOVÉ

Česká zahradnická akademie Mělník
www.zas-me.cz

Mendelova univerzita Brno –
Zahradnická fakulta Lednice
www.zf.mendelu.cz

Střední škola zahradnická
a technická Litomyšl
www.szat.cz

Střední zahradnická škola, Ostrava, p.o.
www.sz-as-ostrava.cz

Střední zahradnická škola Rajhrad
www.skolarajhrad.cz

Univerzitní centrum
energeticky efektivních budov
www.uceeb.cz

MIMOŘÁDNÍ ČLENOVÉ

Green Project s.r.o.
www.greenproject.sk

MGM Žilina s.r.o.
www.mgmzilina.sk

Stav k 1. 12. 2016

WWW.SZUZ.CZ
www.zelenestrechy.info
www.abaj.cz

ČASOPIS INSPIRACE 4/2016 PODPOŘILY FIRMY:

Ivánek - Zeman v.o.s.
Žabeň 55
738 01 Frýdek - Místek
www.ivanek-zeman.cz

Ekoimpex Vysočina s.r.o.
zahradní park krajinná projekce realizace péče

Ekoimpex Vysočina s.r.o.
Javorová 2262
393 01 Pelhřimov
607 915 125, neckarova@ekoimpex.cz
www.ekoimpex.cz

Legenda: Člen Svazu zakládání a údržby zeleně | Člen odborné sekce Zelené střechy | Člen Asociace biobazénů a jezírek

PATNÁCT LET NA CESTĚ K PROFESIONALITĚ

Svaz zakládání a údržby zeleně si letos připomíná patnácté narozeniny, takže se přehoupnul z dětských let do období dospívání. Období adolescence je v lidském životě mimo jiné charakterizováno rozvíjením sebevědomí, ale také hledáním a vymezováním vlastního postavení ve společnosti. Svaz zakládání a údržby zeleně si za patnáct let vydobyl svou činností společenský kredit a oprávněně může být hrdý. To ovšem neznamená, že je možné ustrnout, protože současnost je jiná, než byla doba, ve které toto profesní sdružení vznikalo.

Myšlenka založit profesní sdružení podnikatelů, kteří se zabývají zakládáním a údržbou zeleně, vznikla v roce 1998 na půdě Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu. Kromě snahy vytvořit závazné oborové technologie chtěli čeští podnikatelé navázat styk se západoevropskými firmami a institucemi. Blížil se totiž vstup České republiky do Evropské unie a mezi podnikateli všech oborů panovala obava a nejistota, jestli republiku nezaplaví zahraniční firmy, které těm domácím seberou zakázky a práci. Impulsem pro vznik samostatného profesního svazu bylo setkání s představiteli evropské organizace ELCA (European Landscape Contractors Association), která sdružuje podnikatelské profesní svazy evropských zemí. V roce 2001 vznikl tedy v České republice Svaz zakládání a údržby zeleně, který se stal prvním členem ze zemí východního bloku v ELCA. Prvním cílem bylo zajistit transformovaným, nově vzniklým i obnoveným rodinným zahradnickým firmám chybějící informace.

Právní postavení a členská základna

Svaz zakládání a údržby zeleně (SZÚZ) je spolkem, jehož hlavním cílem je uplat-

ňování společného zájmu spočívajícího ve zvyšování vážnosti, kvality a významu zahradní a krajinářské tvorby v České republice. SZÚZ sdružuje právnické a fyzické osoby, zabývající se zahradní a krajinářskou tvorbou nebo výrobou materiálů, výrobků a mechanizačních prostředků pro zahradní a krajinářskou tvorbu, projektováním, inženýrskou činností, výchovou a vzděláváním, výzkumem pro zahradní a krajinářskou tvorbu, informačními službami apod.

Práce s půdou a rostlinou je noblesní zaměstnání

V současnosti má SZÚZ 96 individuálních, 19 obchodních a 6 mimořádných členů.

Odborné sekce

Členové Svazu zakládání a údržby zeleně mají možnost se zapojit do činnosti dvou odborných sekcí. Asociace biobazénů a jezírek (ABAJ) se zaměřuje na problematiku vodních ploch v zahradách i ve veřejném prostoru. Od svého založení v roce 2008 poskytuje tato odborná sekce svým členům informace o plánování a výstavbě koupacích jezírek a biobazénů, tzn. zařízeních s bio-

Ing. Jana Šimečková

Ředitelka SZÚZ od roku 2004, šéfredaktorka časopisu INSPIRACE. V letech 1994–2003 působila jako jednatelka společnosti Zahradní architektura Želešice. Vystudovala obor sadovnictví-krajinářství na VŠZ v Lednici a management na PEF MU.

✉ simeckova@szuz.cz

logickým, nebo biologicko-mechanickým čištěním vody. ABAJ je jedním ze zakládajících členů mezinárodní organizace IOB (International Organization for Natural Bathing). V současnosti má ABAJ 35 členů. Asociace vydala v roce 2014 dokument *Standardy pro plánování, stavbu a provoz koupacích jezírek a biobazénů*.

Druhou odbornou sekcí je sekce Zelené střechy. Vznikla v roce 2013 a vzápětí po svém založe-

ní se stala členem evropské organizace Europäische Föderation der Bauwerksbegrünungsverbände (EFB). Sekce letos vydala *Standardy pro navrhování, výstavbu a údržbu zelených střech*, které slouží jako opora pro podporu zelených střech v rámci programu *Nová zelená úsporám*. Sekce Zelené střechy má 29 členů.

Vzdělávání členů SZÚZ

Současný zahradník nechodí do zahrady s motykou. Moderní technikou a novými technologiemi vytváří dílo, které slouží tím déle, čím je práce kvalitnější. Proto je vzdělávání na prvním místě v aktivitách SZÚZ. Ke vzdělávání členů SZÚZ a jejich zaměstnanců jsme využili i možnosti čerpat prostředky z Evropské unie. V letech 2009–2013 uskutečnil SZÚZ dva

rozsáhlé vzdělávací projekty Zelená linie a Zahradnická perspektiva v celkovém objemu přes 20 milionů. Široký záběr oboru se promítl do náplně teoretických kurzů a praktických workshopů, které zahrnuly jak měkké dovednosti, tak i praktickou výuku. Vytvořili jsme dvanáct vzdělávacích modulů, v rámci projektů se uskutečnilo více než 100 týdnů výuky a do projektu se zapojilo na sedm set osob. Ve vzdělávacích programech stále pokračujeme a v nejbližší době se zaměříme především na manažerské a marketingové kurzy.

Propagace oboru

Touha poměřovat se a soutěžit je přirozenou lidskou vlastností. Proto i obor zahradní a krajinářská tvorba má svého Zlatého slavíka či Českého lva. Jsou jimi soutěže

Park roku a Zahrada roku. Historie soutěže sahá do roku 1975 a od počátku byla spjata se jménem Ing. Václava Weinfurtera a profesora Jaroslava Machovce. V roce 2002 vstoupil do organizace soutěže Svaz zakládání a údržby zeleně a od roku 2003 je jejím hlavním organizátorem. Soutěž formuluje jako výzvu všem, kdo v oboru chtějí něco znamenat. Zúčastněné firmy a projektanti se veřejně přihlašují k odpovědnosti za svou práci a mohou poměřit její kvalitu. Ve snaze zmapovat vývoj oboru v posledním desetiletí jsme v roce 2015 uspořádali retrospektivní přehlídku Zahrada desetiletí, kde vítěze vybírala široká veřejnost.

V letošním roce jsme se ohlédli za soutěží Park roku. V soutěžní přehlídce Park desetiletí se hlasovalo pro cenu veřejnosti a odborná porota vybírala Park desetiletí. Soutěže poutají pozornost široké veřejnosti a médií. Potěšitelné je, že zahradnické firmy už nejsou ty, které na stavbu přicházejí jako poslední, aby pouze zasely trávník a vysázely keře a stromy. Stávají se přímým partnerem investora a generálním dodavatelem stavby. Cílem soutěží je proto působit zejména na klienty – investory, jejichž zájmem by mělo být kvalitní výsledné dílo.

Unikátní soutěž mladých zahradníků Lipová ratolest

Od roku 2008 pořádá SZÚZ soutěž pro studenty středních zahradnických škol Lipová ratolest. Na rozdíl od podobných profesních soutěží pro jiná řemesla zůstává práce mladých zahradníků zachována. Je to zásluha především pracovníků jihlavského magistrátu, kteří soutěž z areálu brněnského výstaviště přenesli v roce 2010 do ulic města, takže výsledkem třídního klání mladých zahradníků je plocha zeleně, která město obohacuje. Soutěže se zúčastňuje deset čtyřčlenných družstev ze středních zahradnických škol z celé České republiky. Soutěžící hodnotí odborná porota, jejímiž členy jsou zástupci partnerského města, projektanta a majitelé členských firem. Cílem soutěže je ukázat školám, jak se mění profese zahradníka-krajináře a přesvědčit veřejnost, že pro tuto profesi je potřeba zručnost, inteligence a vysoké pracovní nasazení.

Časopis Inspirace

Nejdílejší mediální aktivitou svazu je odborný čtvrtletník Inspirace, který vydáváme od roku 2005. Letos jsme tedy již po dvanácté posílali tento čtvrtletník na téměř 4000 adres – městským a obecním úřadům, zahradnickým a stavebním firmám, projektantům, školám, studentům. Od roku 2017 končí era časopisu „zdarma“ a zájemci si musí časopis INSPIRACE předplatit.

Publikační činnost

Kromě časopisu Inspirace vydal SZÚZ v letech 2005, 2010 a 2016 publikace týkající se zelených střech a v roce 2008 publikaci *Veřejná přírodní koupaliště – šance pro budoucnost*.

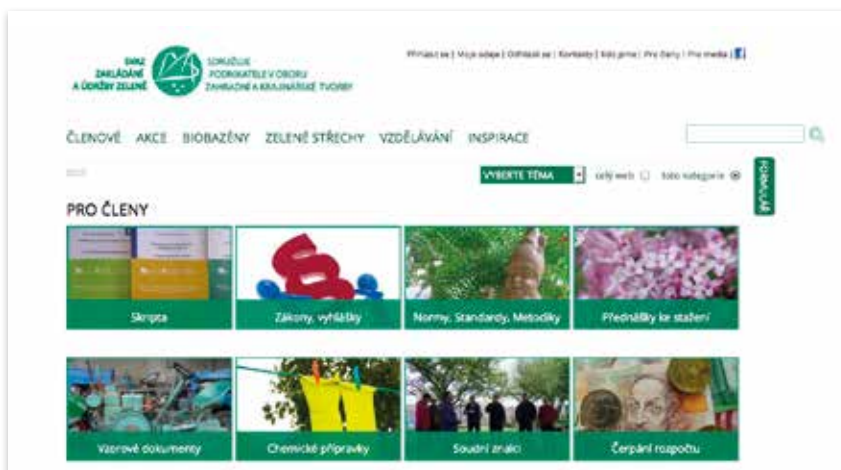
Nejdůležitější jsou lidé

Svaz zakládání a údržby zeleně je svou podstatou nezisková organizace. Ta ke svému fungování potřebuje finance, zázemí a lidi. V předcházejících řádcích jste mohli číst, co všechno svaz udělal, zorganizoval, vydal. Nic z toho by nebylo, pokud by ve svazu nebyli lidé – vizionáři, výkonní pracovníci, podporovatelé, lektori. Za patnáct let trvání působily

v představenstvech a radách sekcí desítky nezištně pracujících dobrovolníků. Z jejich práce těží celý obor zahradní a krajinářské tvorby. Není zde sice prostor všechny vyjmenovat, ale patří jim velké díky.

Stejně tak patří poděkování majitelům firem, kteří se členskými příspěvky podílejí na tom, že Svaz zakládání a údržby zeleně je dnes plně profesionální, mezinárodně uznávaná organizace se dvěma stálými zaměstnanci, kultivovaným sídlem a stabilními financemi. Abychom mohli ještě více podporovat členské firmy v jejich každodenní práci, přivítáme každého, kdo má chuť měnit věci k lepšímu. Protože to nejdůležitější jsou lidé a vztahy mezi nimi.

Skutečně dobrý zahradník se nemůže zabývat sám sebou, protože musí mít oči a ruce otevřené k půdě, počasí a rostlinám

Na webových stránkách v oddíle přístupném členům SZÚZ jsou k dispozici výukové materiály, vzorové smlouvy, odkazy na nejdůležitější zákony, vyhlášky, normy, metodiky i další informace důležité pro každodenní práci.

DOKONČENÁ PRÁCE JE DŮLEŽITĚJŠÍ NEŽ STUPNĚ VÍTĚZŮ

Je čtvrtek odpoledne, 22. září 2016. Pozorní řidiči, kteří každodenně projíždějí rušnou Koněvovou třídou v Praze 3 si mohou všimnout, že plocha mezi domy a silnicí u křižovatky s ulicí Spojovací je najednou nějak zelenější. Obyvatelé, kteří se tři dny proplétali mezi desítkami dláždících a sázejících mladých zahradníků nevěřícně kroutí hlavou. Před jejich okny se třeptí čerstvě zalitý travnatý koberec, ze kterého občas vykoukne rozkvetlá růže. V tu dobu mladí zahradníci pospávají unaveně v dodávkách, ve kterých je jejich učitelé rozvázejí po celé republice zpátky domů. Nejcennější náklad – putovní jezek určený pro vítěze soutěže Lipová ratolešť – míří do Ostravy.

Na terase kavárničky sedí členové poroty u poslední kávy a hodnotí, jaký byl devátý ročník soutěže, kterou pořádá Svaz zakládání a údržby zeleně pro studenty středních zahradnických škol. Někteří porotci jsou už ostřílení, pro jiné však byla účast v porotě novým zážitkem.

Mezi ty patří i Lukáš Rajtr, člen představenstva Svazu zakládání a údržby zeleně a majitel firmy Realizace zeleně Dřevčice: „Jsem rád, že jsem soutěž podpořil nejenom finančně, ale i osobní účastí. Mluvil jsem se soutěžícími, jsou si vědomi, že ta-

ková akce jim dá spoustu do života. Je to krásná akce.“ Zaměstnance do firmy by si mezi studenty určitě vybral, prý je jenom škoda, že ti nejlepší jsou letos tak zdaleka. Ke zkušeným porotcům naopak patří majitel úspěšné zahradnické firmy Aleš Kurz. „Soutěžící z vítězných družstev nejen odvedli vynikající práci, ale dělali ji s radostí. Porota hodnotí nejenom kvalitu, ale i energii, kterou mladí zahradníci do díla předávají. Ti, kterým se tolik nedařilo, se dohadovali, hledali problémy, nespolu-pracovali a na výsledku to bylo znát.“ Poprvé v porotě působil i majitel zahradnické firmy Petr Kaše, který si nejvíce váží, že soutěž dává studentům příležitost dostat se k pracím, které ve škole nedělali a znají je jenom teoreticky.

Pokládání obruby z žulových kostek

Bylo nezbytné, aby spolupracovali soutěžící z různých škol

Část Koněvovy ulice v Praze 3 se za tři dny proměnila v moderní bulvár

Kypření půdy

Zúčastněné školy

Střední odborná škola stavební a zahradnická, Praha
 Střední škola zahradnická a technická Litomyšl
 Střední zahradnická škola Rajhrad
 Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse, Děčín-Libverda
 Česká zahradnická akademie Mělník, střední škola a vyšší odborná škola
 SOŠ veterinární, mechanizační a zahradnická, České Budějovice
 Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Třešť
 Střední odborná škola lesnická a strojírenská Šternberk
 Střední škola zahradnická Kopidlno
 Střední zahradnická škola, Ostrava

Výsledky

1. místo

**Střední zahradnická škola,
 Ostrava, p.o.**
 Tereza Fuchsová, Petr Pasič,
 Vojtěch Schikora, Štěpán Otipka

2. místo

**Střední odborná škola veterinární,
 mechanizační a zahradnická,
 České Budějovice**
 Věra Kastlová, Kristýna Mazáková,
 Boris Švéda, Marek Volf

3. místo

**Střední škola zahradnická
 a technická Litomyšl**
 Eliška Váňková, Tereza Harapátová,
 Jan Rotter, Karel Fink

3. místo

**Česká zahradnická akademie
 Mělník, střední škola a vyšší
 odborná škola, příspěvková
 organizace**
 Eva Hříbalová, Václav Kolář,
 Richard Stránský, Ondřej Šindelář

Vítězná družstva, zleva Mělník, Litomyšl, Ostrava, České Budějovice

Porota v akci

Odborná porota:

Petra Nigrinová (MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 3)
 Přemysl Krejčířík (Ateliér Krejčíříkovi)
 Aleš Kurz (Zahradní Architektura Kurz)
 Karel Fučík (Park sadovnické a krajinářské úpravy)
 Lukáš Rajtr (Realizace zeleně Dřevčice)
 Petr Kaše, Dominik Kaše (Kaše – zahradnické služby)

Pokládání obruby z žulových kostek

Slavnostní zahájení

Příprava projektu pro Lipovou ratolest byla velkou výzvou a zkušeností i pro krajinářského architekta a vysokoškolského pedagoga Přemysla Krejčířika, který je zvyklý projektovat několikahektarové parky. „Uvědomil jsem si, že není malých děl. Tady záleželo na každém detailu, každém centimetru,“ říká. Připustil, že velký kus práce odvedl technický dozor investora, který byl schopen

velmi operativně reagovat na vzniklé problémy. „Musím pochválit svaz, že takovou akci pořádá. To, že je v reálném městském prostoru, je nesmírně cenné.“ Na tváři Petry Nigrinové, která v porotě zastupovala partnera soutěže Městskou část Praha 3, je vidět úleva. „Abychom co nejméně omezili obyvatele domů, začínali jsme s přípravnými pracemi až začátkem září, takže termín

byl opravdu šibeniční.“ Vedoucí odboru ochrany životního prostředí Jana Caldrová vysvětluje, že ne všichni obyvatelé přijali záměr radnice sjednotit prostor předzahradek a začít tak obnovu pražského bulváru s pochopením. „Museli jsme zlikvidovat některé rostliny, které si sázeli sami obyvatelé a měli k nim citový vztah. Ale dnes už mně volal jeden nespokojený občan, že to vypadá moc

2010 | JIHLAVA

1. Vyšší odborná škola zahradnická a Střední zahradnická škola Mělník
2. Střední odborné učiliště strojírenské a lesnické, Šternberk
3. Střední škola zahradnická Kopidlno

KUDY ŠLA LIPO

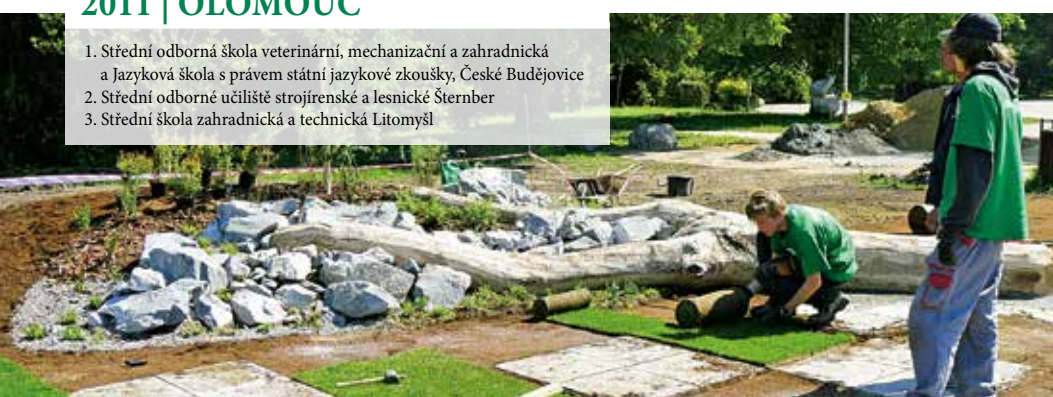
2011 | OLOMOUČ

1. Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, České Budějovice
2. Střední odborné učiliště strojírenské a lesnické Šternberk
3. Střední škola zahradnická a technická Litomyšl

2013 | ROUSÍNOV

1. Česká zahradnická akademie Mělník, střední škola a vyšší odborná škola
2. Střední odborná zahradnická a technická Litomyšl
3. Střední zahradnická škola Ostrava

Pokládání protierozní rohože

SOUTĚŽ LIPOVÁ RATOLEST 2016 PODPOŘILI:

JOHN DEERE

STROM

VÁCLAV STRAKA

agrocar
z pohledu techniky

ACRE

ekogreen

PARK

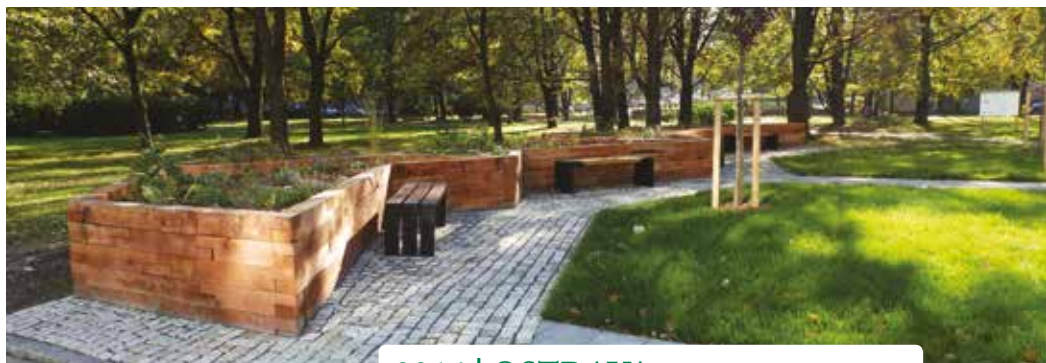
dobře. A co teprve na jaře, až rozkvetou cibuloviny.“

Vedle u stolu dojdají pizzu studenti z Litomyšle, kteří se nestihli naobědvat. „Se třetím místem jsme spokojeni, ale o to vlastně vůbec nejde,“ shodují se. „Já jsem šel na zahradníka, protože se mi líbí, že za sebou vidím výsledky. Za tři dny jsme společně udělali krásný kus zeleně.“

2012 | TŘINEC

1. Střední zahradnická škola Ostrava
2. Zespół szkół ogrodniczych im.St.Szumca Bielsko Biala
3. Střední škola zahradnická a technická Litomyšl

2014 | OSTRAVA

1. Střední škola zahradnická a technická Litomyšl
2. Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, České Budějovice
3. SOŠ zahradnická Piešťany

VÁ RATOLEST

2015 | PLZEŇ

1. Česká zahradnická akademie Mělník, střední škola a vyšší odborná škola
2. Střední škola zahradnická a technická Litomyšl
3. Střední zahradnická škola Rajhrad

EFEKTIVNÍ REGULACE ŠKŮDCŮ ZA POMOCI FUNKČNÍ BIODIVERZITY

Nejdokonalejší ekosystém na Zemi je deštný prales s vyvinutou vertikální strukturou vegetace, zahrnující patro mechové, bylinné, keřové a stromové, nabízející životní prostor pro mnoho druhů živočichů. V principu obdobnou strukturu měly i tradiční venkovské zahrady a polní sady, kde se pěstovala zelenina, květiny, léčivé či aromatické rostliny, a částečně i luční sady ve volné krajině s druhově pestrým společenstvím trav a dvouděložných rostlin. Kromě užitkové a okrasné funkce hrála tato doprovodná zeleň významnou roli v přirozené biologické regulaci škůdců, a to nejen ovocných dřevin. Staří hospodáři tuto žádoucí pestrost, odborně funkční biodiverzitu, vytvářeli nezáměrně. V současnosti je třeba využít moderní poznatky a oklikou se vrátit zpět. Opustit slepou uličku sterilních monokulturních trávníků a několikrát ročně sežínaných luk, sloužících k výkrmu betonových krav – bioplynových stanic, v obou případech zanechávajících krajinu bez květů. Nebude to však snadné.

Ing. Stanislav Boček, PhD.

Absolvent Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně, kde donedávna působil jako pedagog a výzkumník. V současnosti se věnuje ovocnému školkařství. Propaguje staré odrůdy a extenzivní ovocnářství.

✉ sbocek@centrum.cz

Mladá ovocná výsadba se záměrně založeným podrostem s vysokým podílem dvouděložných rostlin.

Konzervační metody ochrany

V ochraně před škůdci ovocných kultur uplatňujeme v první řadě preventivní agrotechnická opatření, vedoucí k harmonickému vývoji ovocných dřevin. V minulém čísle popsáný výchovný řez formou zakracování výhonů je nezbytný, vede k žádoucímu bujnému růstu mladých stromů po výsadbě. Nové letorosty

jsou ovšem štavnatou pochoutkou pro býložravce, zejména savý hmyz, jako jsou mšice. Vstupem do plodnosti přibývají škůdci napadající plody. V extenzivně pojetých ovocných výsadbách se v ochraně zásadně upřednostňují konzervační metody, tj. postupy zajišťující samoregulační mechanismy formou záměrné podpory přirozených nepřátel škůdců. Rozmani-

tost živých forem vede v ideálním stavu k dynamické potravní rovnováze, kdy nedochází k přemnožení škůdce, neboť tento je efektivně regulován predátory či parazitoidy. V době nepřítomnosti škůdců na ovocných dřevinách nacházejí benefiční organismy alternativní potravu na jiných rostlinách. Některé užitečné druhy jako pestřenky (*Syrphidae*) se jako dospělci živí pyllem, proto je důležité, aby v sadě (a krajině) stále něco kvetlo. Také ovocnářům tolik prospěšný dravý roztoč *Typhlodromus pyri* může přežít na pylu. Na tuto skutečnost je dobré myslet již při výsadbě, tedy nehodnotit pouze abiotické stanovištní podmínky, ale posoudit i složky biotické. Jedná se o přilehlé sousedící plochy (např. les, pole, louky, aleje, zahrady, vodní plochy), které budou s ovocnou výsadbou interagovat migrací živočichů. V naší plné kompetenci je péče o vlastní ovocnou výsadbu, která nezahrnuje pouze vysazené ovocné dřeviny. Základem je podpora biodiverzity všech vertikálních struktur sadu, od bylinného, případně mechového, přes keřové a stromové patro. Diverzita stromového patra je dána pestrostí pěstovaných druhů a odrůd ovocných dřevin, případně doprovodných neovocných druhů. Keřové patro vytváří ovocné keře a další doprovodné dřeviny.

Švýcarské studie uvádějí jako optimální pro biodiverzitu sady s počtem 70 stromů na hektar.

Bylinný podrost

Při zakládání sadů a následné péči je třeba najít určitý kompromis mezi výživou a přirozenou ochranou proti škodlivým organismům. Druhově pestrý bylinný porost se vytváří na živinami chudších půdách, což naráží na problém dostatečné výživy ovocné kultury. Při zakládání porostu na živinami bohaté půdě není hospodárné používat drahé osivo s pestrým zastoupením dvouděložných rostlin (například směsky pro květnaté louky), protože pomalu se vyvíjející dvouděložné druhy jsou většinou potlačeny kompetičně silnějšími druhy trav. Naopak na druhově pestré louce se často setkáváme s problémem slabého růstu vysazených ovocných dřevin, způsobeným deficitem živin a konkurencí o vodu. Je proto tře-

ovčí (*Festuca ovina*), kostřava rákosovitá (*Festuca arundinacea*), lipnice luční (*Poa pratensis*), psineček tenký (*Agrostis tenuis*) a jilek vytrvalý (*Lolium perenne*). Trávy ovšem nejsou pro užitečný hmyz atraktivními rostlinami. Pro podporu funkční biodiverzity mají zásadní význam dvouděložné rostliny, neboť zajišťují úkryt a alternativní zdroj potravy klíčovým pomocníkům, zejména mšičožravému hmyzu (tzv. afidofágům). Bobovité rostliny (*Fabaceae*) slouží jednak jako zdroj nektaru pro opylovatele (blanokřídlý hmyz) a další druhy bezobratlých, jednak přispívají výživě ovocných stromů dusíkem a fosforem. Nejvhodnější je jetel plazivý (*Trifolium repens*) a tollice dětelová (*Medicago lupulina*), dále jetel zvrhlý (*Trifolium hybridum*), štírovník růžkatý (*Lotus corniculatus*),

I nevzhledný plevel jako šťovík širokolistý je hodnotný rezervoár mšic a jejich predátorů

Pastva zvířat vede k žádoucí horizontální mozaikovitě struktuře bylinného patra

ba volit rozumný kompromis mezi zajištěním adekvátní výživy ovocné rostliny a funkční biodiverzity.

Pro zatravnění sadů se jako základ doporučují méně vzrůstné druhy trav jako kostřava červená (*Festuca rubra*), kostřava

úročník bolhoj (*Anthyllis vulneraria*), čičorka pestrá (*Securigera varia*) a vičenec ligrus (*Onobrychis viciifolia*). Neměly by se používat hlubokořeňící druhy jako vojtěška setá (*Medicago sativa*), které konkurují ovocným dřevinám o vodu.

V rámci standardů AOPK jsou pro podmínky České republiky doporučovány následující druhy bylin za účelem podpory benefičních organismů: andělka lékařská (*Archangelica officinalis*), bedrník obecný (*Pimpinella saxifraga*), bez chebdlí (*Sambucus ebulus*), fenykl obecný (*Foeniculum vulgare*), heřmánek pravý (*Ma-*

tricularia recutita), h. terčovitý (*M. discoidea*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), kmín kořený (*Carum carvi*), kopretina bílá (*Leucanthemum vulgare*), kopr vonný (*Anethum graveolens*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), merlík bílý (*Chenopodium album*), mrkev obecná (*Daucus carota*), pastinák setý (*Pastinaca sativa*), řebříček obecný (*Achillea millefolium*), slunečnice roční (*Helianthus annuus*).

Z výčtu plyne bohaté zastoupení zejména druhů čeledi hvězdnicovitých (*Asteraceae*) a miříkovitých (*Apiaceae*). Nabízí se vzpomínka na kdysi hojně zastoupení druhů těchto čeledí v tradičních vesnických zahradách a zahrádkách (zelenina, koření, léčivky, okrasné květiny).

Doprovodná dřevinná vegetace

Jiné než ovocné stromy obvykle nesázíme přímo do sadu, ale je žádoucí jejich přítomnost v blízkém okolí, pokud nestíní a jinak nekonkurují ovocné kultuře. Keře jsou nižší, a proto je možné při dostateč-

ném sponu ovocných stromů je umísťovat i dovnitř sadu. Mezi velmi vhodné druhy z hlediska podpory užitečných organismů patří: bez černý (*Sambucus nigra*), který kromě mšic nabízí i luxusní hnízdění ptákům, dále bříza bělokorá (*Betula pendula*), břečťan popínavý (*Hedera helix*), dub zimní (*Quercus petraea*), dub letní (*Q. robur*), habr obecný (*Carpinus betulus*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*), j. klen (*A. pseudoplatanus*), kalina obecná (*Viburnum opulus*), k. tušalaj (*V. lantana*), olše šedá (*Alnus incana*), o. lepkavá (*A. glutinosa*), o. zelená (*A. alnobetula*), líska obecná (*Corylus avellana*) a trnka obecná (*Prunus spinosa*).

Hromady větví, listů či sena poskytují úkryt plazům a drobným savcům

Pozor na společné hostitelské druhy

Při volbě druhů doprovodných rostlin je třeba zohlednit riziko společných patogenů a škůdců. V blízkosti sadů by se obecně neměly vyskytovat druhy dřevníka (*Berberis spp.*), neboť se jedná o hostitele rzi travní (*Puccinia graminis*). Do výsadeb s převahou peckovin se nedoporučuje trnka obecná (*Prunus spinosa*) a zplanělé formy slivoní, které jsou hostiteli mery *Cacopsylla pruni*, přenašeče evropské žloutenky peckovin (ESFY), a některých druhů mšic, přenašečů viru šarky švestky (PPV). Zdrojem viru šarky mohou být i rákos a chmel, hostiči mšice, které přecházejí na slivoně. Zimolezy (*Lonicera spp.*) by neměly být v blízkosti třešní, protože hostí klíčového škůdce vrtuli třešňovou (*Rhagoletis cerasi*), způsobující červivost plodů. Do výsadeb s převahou

Luxusní hotel pro včely samotářky ve Švýcarsku.

jádrovin se nedoporučují hostitelské druhy původce spály jabloňovitých (*Erwinia amylovora*), například hlohy (*Crataegus spp.*), a hostitelé hmyzího řádu Yponomeutidae (předivkovití), např. brslen evropský (*Euonymus europeus*).

Umělé úkryty

Řadu užitečných živočichů (draví ptáci, hmyzožraví ptáci, šelmy, plazi apod.) je možné přilákat a udržet v sadu vybudováním vhodných úkrytů, nocovišť a hnízdišť. Jedná se například o hromady větví po řezu stromů spolu se spadáním listím, nebo vyskládané kupky kamení. V mladých sadech jsou nejvýznamnějšími škůdci hlodavci. Jejich regulaci významně zajišťují draví ptáci, které podporujeme instalací bidýlek (berliček) na kůlech vysokých asi 4–6 m. Pro poštolky můžeme vyvěsit hnízdní budky, stejně jako pro ostatní ptáky (pěvce), kteří jsou významnými pomocníky v ochraně před škodlivými brouky, housenkami motýlů a dalšími škůdci. Spolu s hnízdními budkami zajis-

tíme ptákům nocoviště, v zimním období je přikrmujeme vhodnou (rostlinnou) stravou, ideálně slunečnicí.

Pozitivním prvkem v zahradách jsou menší stavby (např. kůlny na nářadí), hromady materiálu, kamení, suť ze stavby, skládané dřevo apod.). Tyto prvky skýtají vhodné útočiště hmyzu (čmeláci, včely samotářky a další blanokřídlý hmyz, sítkřídlí), některým ptákům a drobným savcům. Je třeba ovšem překonat vštípenou představu o „pořádku na zahradě“ a nad tento pořádek povýšit přírodní řád, jehož jsme jako lidé součástí.

Ve starých sadech jsou obvykle umělé úkryty zbytečné, jejich funkci plní samotné stromy.

Systém může fungovat jen při správném managementu – postupné nebo mozaikovitě sečení umožňuje dozrání semen rostlin a dokončení vývoje bezobratlých živočichů.

Chcete nastrojit auto od firmy UNICON Ostrava s.r.o.?

hydraulické jeřáby – natahovací systémy

E-mail: info@unicon.cz

Tel.: +420 596 614 746 +420 724 250 864

Halasova 2999/8A, 703 00 Ostrava - Vítkovice

UNICON
OSTRAVA, s.r.o.

www.unicon.cz

6. ročník

Zelená Burza

11. 1. 2017

Termín: 11. 1. 2017

Místo konání: BVV, pavilon B

Adresa: Veletrhy Brno, a.s., Výstaviště 1,
647 00 Brno, ČR

Vstup: bránou č. 3 nebo pavilonem E

Další informace naleznete na:

www.zelena-burza.cz

svaz.skolkaru@email.cz

+420 603 259 771

TRENDY

2017

*zahradnictví
v širších
souvislostech*

12. 1. 2017 VÁS ZVEME NA TRENDY

- Výjimečné setkání kolegů napříč celým oborem
- Největší přehlídka sortimentu ve Střední Evropě
- Odborné přednášky a workshopy
- Přednášky předních ekonomů a manažerů
aneb zahradnictví v souvislostech někdy i překvapivých
- Komentované exkurze po školkách s představením technologií

POZOR AKCE MÁ OMEZENOU KAPACITU /max 2 osoby na organizaci/

PROSÍME REGISTRUJTE SE NA ADRESE: Trendy@arboeko.com

Podrobné informace o programu a přednášejících naleznete na: www.arboeko.com

AKCI PODPORUJÍ

SVAZ
ZAKLÁDÁNÍ
A ÚDRŽBY ZELENÉ

SPOLEČNOST PRO ZAHRADNÍ
A KRAJINÁŘSKOU TVORBU

ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR

ASOCIACE PRO ZÁHRADNÍ
A KRAJINNÍ TVORBU

ARBOEKO®

Trendy 2017
Arboeko Obříství
od 8.00 do 16.00

ZELENÉ STŘECHY ROKU 2016

KATEGORIE VEŘEJNÁ ZELENÁ STŘECHA

Odborná sekce Zelené střechy při Svazu zakládání a údržby uspořádala v roce 2016 již potřetí soutěž Zelená střecha roku, která se vyhláší ve dvou kategoriích – soukromá zelená střecha a veřejná zelená střecha. Do soutěže bylo letos přihlášeno dvanáct soutěžních děl. Odborná porota ocenila čtyři díla v každé kategorii, což dokazuje zvyšující se kvalitu objektů využívajících příznivých účinků vegetace na střechách. První místo v kategorii Veřejná zelená střecha získala střešní zahrada, která je součástí moderního objektu Světa techniky v Dolní oblasti Vítkovice zasazeného architektem Josefem Pleskotem působivě do rámce industriálních památek.

Členy poroty byli:

- **Ing. Samuel Burian** (autorizovaný krajinářský architekt)
- **Bc. Josef Vokál** (jednatel realizační firmy ACRE spol. s r.o.)
- **Ing. Petr Halama** (krajinářský architekt, DIKÉ ZAHRADY s.r.o.)
- **Ing. Jiří Komzák** (zástupce firmy BB com s.r.o.)
- **Ing. Jana Šimečková** (ředitelka Svazu zakládání a údržby zeleně)

ZELENÝ OSTROV V INDUSTRIÁLNÍ KRAJINĚ

Střešní zahrada vznikla na obdélníkovém půdorysu předsazeného přízemního podlaží, podél „zrcadla“ čelní fasády. Její architektonické řešení bylo podníceno silnou atmosférou místa a nových prostorových vazeb. Autoři projektu koncipovali plochu jako rozvinutý přírodní kompaktní koberec, jehož podstatou je zdůraznění a využití dynamických přírodních změn, různorodých, někdy protichůdných a v čase proměnlivých. Zahrada má inteligentní formou vypovídat o sou-

žití a harmonii mezi lidskou tvořivostí a přírodními procesy. To, co člověk přírodě zabral na rostlé zemi, zahrada vrací na střešní konstrukci.

Zahrada je rozdělena na šest tematicky rozdílných částí, jejichž náměty byly čerpány v přírodě – na výspěkách, haldách, opuštěných kolejových vlečkách, které jsou pro industriální Ostravu typické. V jednotlivých částech se představují přírodou inspirovaná a zahradníkem dotvořená společenstva rostlin. Plocha zahrady

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie veřejná zelená střecha

1. MÍSTO

Zhotovitel:

Ivánek-Zeman v.o.s.,

Generální dodavatel:

Archimedes Exhibitions GmbH

Autoři projektu:

AP atelier Praha,
Ing. arch. Josef Pleskot
Ateliér zahradní a krajinářské architektury, Brno: Zdeněk Sendler,
Ing. Lýdia Šušlíková

Investor:

Dolní oblast VÍTKOVICE,
zájmové sdružení právnických osob

Realizace: 05–09/2014

Výměra: cca 2000 m²

je rozdělena trojicí dřevěných mol. Výtvorný návrh řešení byl ovlivněn několika faktory, jedním z nejdůležitějších byla statická mapa možnosti zatížení střech. Výběr a rozmístění rostlin ve své různorodosti a tematičnosti působí jako kompaktní obraz. Byly zde vysázeny zahradní kultivary vedle botanických druhů a kuchyňských bylin. Rostliny se vzájemně doplňují a prolínají, takže zahrada kvete od února do pozdního podzimu.

Tematické zahrady

Divoké přirozené (extenzivní) záhony

Záhony jsou inspirovány šterkovými nánosy a výsypkami. Použité rostliny jsou odolné, snášející výkyvy teploty a nedostatek vláhy, rozhodující byla také mocnost použitého substrátu (20–35 cm).

Zahrada metamorfóz

Zahrada metamorfóz připomíná základní koloběh života. Kmeny starých odumřelých stromů jsou rozkládány houbami, aby se postupně staly substrátem pro uchycení nových rostlin.

Suchomilné záhony

Návštěvníci jimi volně procházejí a vytvářejí v nich vlastní trasy. Chodník z porořtů je pouze navádí. Rostlinný pokryv tvoří nízké a odolné trvalky, které dokážou růst na substrátu o nejmenší mocnosti.

Kamenná zahrada

V kamenné zahradě jsou prezentována skalní společenstva, rostliny náspů, kamenných zídek a skal.

Kuchyňská zahrada

Na kuchyňské zahradě jsou jedlé rostliny, které mohou návštěvníci Světa techniky ochutnávat.

Technické řešení

Se střešní zahradou jako součástí stavby bylo počítáno od počátku, tomu odpovídá nosnost střechy, která musí snést zatížení vegetační vrstvou o průměrné plošné hmotnosti 650 kg na 1 m², pod stromy podstatně více. Na betonové konstrukci je umístěna kořenovzdorná hydroizolace, na ní ochranná netkaná textilie, na ní nopová folie, která slouží jako drenážní a akumulární vrstva pro vodu. Pod substrátem je separační filtrační textilie, která propouští vodu, ale ne jemné částice substrátu. Pod chodníkem může odtékat srážková voda (chrličem přes atiku), ale téměř veškerá voda zůstává zachycená v substrátech a rostlinách.

Substráty

Na střešní zahradě byly použity tři typy extenzivních substrátů – vyrovnávací minerální pod dřevěnými moly, extrém-

ně extenzivní šterkopískový v pochozích pororořtech a extenzivní v ostatních částech. Intenzivní substrát je ve vyvýšených částech pro okrajové porosty, v zahradě metamorfóz, v kuchyňské zahradě a v místech výsadeb pro malé stromy. Někde jsou do substrátů přidány zlepšující přípravky. Substrátů je použito přibližně 800 m³, jsou lehčené, 1 m³ váží průměrně 850 kg. Povrch je mulčovaný přebraným odvalem.

Kameny, kov a dřevo

Kameny i odval jsou z lomu Řeka v Moravskoslezských Beskydech. Kamene a odvalu je použito asi 100 tun. Substrát, kameny, dřevo a další materiály se na střešní zahradu dopravovaly ručně, pomocí koleček a kolesových či pásových přepravníků, tzv. dumperů. Nejtěžší mechanismus vážil naložený 2 500 kg a když se zde pohybovaly dva, mohly se přiblížit maximálně na sedm metrů. Pro pohyb návštěvníků jsou na střeše mola z dubu, akátu, modřínu a borovic a kovové pororořty, zčásti pozinkované a zčásti z tzv. „černé oceli“.

Závlahy

V technickém zázemí v budově a mimo vlastní střešní zahradu je umístěn závlahový systém. Voda je dopravovaná čerpadly a potrubím, k vlastnímu zavlažování jsou využívány mlžící trysky v zahradě metamorfóz a kuchyňské zahradě, a také kapkovací hadice pod stromy a keři v okrajových částech. Voda je k dispozici pitná z běžného řádu a sbíraná dešťová voda z horní střechy. Nádoby na vodu o objemu 30 m³ jsou v technické místnosti a dešťová voda je čištěna pomocí tří filtrů. Ovládání závlahy je pomocí automatické pevné nebo mobilní jednotky, anebo lze i ručně zalévat. Voda proudí i do kamenného pítka pro ptáky.

Díky nápaditosti projektantů, osvětlení investorů a perfektní práci zahradníků vzniklo ojedinělé dílo, opravdový zelený ostrov v industriální krajině.

Text: redakce

Foto archiv firmy Ivánek-Zeman v.o.s.

Majitelé a zaměstnanci firmy Ivánek-Zeman strávili přípravu, konzultacemi, dopravou a vlastními pracemi na střešní zahradě 10 000 pracovních hodin, několik tisíc strojohodin a najezdili přes 200 000 kilometrů.

ZELENÁ STŘECHA V OTEVŘENÉ ZAHRADĚ NADACE PARTNERSTVÍ V BRNĚ

Areál Otevřené zahrady je situován v centru Brna na severním svahu Špilberku. Komplex tvoří dvojice pasivních budov, výuková a přírodní zahrada. Jedna budova byla rekonstruována a zateplena na pasivní standard a další, která je výjimečná svým úsporným fungováním a architektonickým zpracováním, byla postavena v roce 2012 a její součástí je pochozí zelená střecha, která byla dokončena v dubnu 2013. Koncepce vychází především z myšlenky vrácení zastavěné plochy zahradě, jako plnohodnotně využitelné části spojené s původním terénem. Součástí zahrady jak na rostlém terénu, tak i na střeše, je „výukové hřiště“ s dvanácti interaktivními stanovišti určenými především starším

dětem. Budovy slouží jako administrativní a zázemí v nich nacházejí i výukové programy, konference a semináře. Na toaletách se používá dešťová voda, která je sbírána ze střech budov.

Charakter ozelenění je „jednoduchý intenzivní“ – tzn. přechodový typ mezi extenzivní a intenzivní zelení. Mocnost vegetačního substrátu je od 20 do 40 cm. Celá střecha je rozdělena na tři segmenty. Středový pás je tvořen trávnikem a trvalkami. Trávnik je namíchaný ze suchomilných trav, převážně kostřav. Je intenzivně využíván návštěvníky zahrady. Krajní pásy jsou osázeny trvalkami a speciálně namíchanou bylino-travní směsí a nejsou pochozí. Vstupní část střechy má mocnost vege-

Součástí zahrady je dvanáct interaktivních stanovišť, v pozadí objekt se zelenou střechou

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie veřejná zelená střecha

2. MÍSTO

Zhotovitel:

Skanska – zhotovitel celého objektu,
KAISLER s.r.o. – dodavatel
zahradnických prací, výsadby

Autoři projektu:

PROJEKTIL ARCHITEKTI s.r.o,
Ing. arch. Adam Halíř (budova)
a Lucie Komendová M.Sc.

Investor:

Nadace Partnerství

Celková plocha: 463 m²

tačního substrátu 40 cm a rostlinné druhy rostoucí v této části zahrady nejsou tolik namáhané suchem. Zahrada je stále dynamická a je velkým přínosem pro okolní městskou krajinu, což dokládají i výsledky měření z meteostanice, která je instalována přímo na zelené střeše.

Meteostanice měří:

- Vlhkost a teplotu vzduchu ve výšce 0,5 m a 2 m nad terénem
- Úhrn srážek
- Vlhkost a teplotu půdy
- Směr a rychlost větru
- Globální a přímé záření

Výsledky měření je možné sledovat na <http://www.otevrenazahrada.cz/meteo>.

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie veřejná zelená střecha

3. MÍSTO

Zhotovitel:

Roagrotex s.r.o.

Generální dodavatel:

Metrostav a.s.

Autoři projektu:

Petr Hájek Architekti,
Ing. arch. Petr Hájek

Investor:

Správa Krkonošského
národního parku

Realizace: 2013

Plocha: 750 m²

Hlavní myšlenkou návrhu je představa domu, který by sám o sobě sloužil jako nástroj ke studiu a pochopení topografie Krkonoš. Objekt je navržen jako hybrid domu a krajiny. Tvar střechy a stropu je odvozen od krajiny Krkonoš a je názornou ukázkou sil, které je formovaly. Střecha je ve své podstatě abstraktní model pro pochopení základních vztahů jejich

KRKONOŠSKÉ CENTRUM ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ „KRTEK“

jedinečné topografie. V exteriéru je střecha navržena jako „horská louka“. V interiéru je strop zhotoven z pohledového betonu, který symbolizuje skálu. Zlomo-

vá místa jednotlivých částí stropu (místa vektorů krajiny) jsou zvýrazněna grafickou značkou a doplněna popisem konkrétních pohoří.

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie veřejná zelená střecha

3. MÍSTO

Zhotovitel:

Ing. Josef Zapletal

Autoři projektu stavby:

Arch.Design, s.r.o

Investor:

Maximus Resort, a.s.

Rozloha: 253 m² a 126 m²

Zelené střechy na střední a velké sauně hotelu Maximus Resort mají vedle architektonicky-technické funkce zejména ekologickou a estetickou funkci. Hlavním cílem bylo začlenění budov wellness do okolní zeleně tak, aby bylo vytvořeno klidné nerušené místo k relaxaci. Technické řešení a druhové složení je výsledkem intenzivní diskuse realizátora zelené střechy s investorem. Na hydroizolaci je uložena ochranná

ZELENÉ STŘECHY WELLNESS HOTELU MAXIMUS RESORT U BRNĚNSKÉ PŘEHRADY

geotextilie 300 g, na ní v šíři dvou metrů od okraje střechy vododržná drenážní rohož 800 g. Pro vegetační vrstvu byl využit rošt z geobuněk s roztečí 34x34cm. Rošt z geobuněk je volně položen přes hřeben stavby bez kotvení a zaplněn extenzivním substrátem. Výška geobuněk je 10 cm. Vegetace byla sázena do buněk v počtu 20 ks/m² a následně dle požadavku investora přeseťa směsí Slunovrat. Sortimentální složení je výsledkem konsensu realizátora a investora střechy. Výsledné zastoupení rostlin by mělo zajistit stálý porost tak, aby byla střecha estetická po celý rok.

Na hřebenu střechy je nainstalována závlaha s rozprašovači pro případnou závlahu v době extrémního sucha. Údržbu střech si investor zajišťuje sám.

PROGRAM NOVÁ ZELENÁ ÚSPORÁM PODPOŘÍ I VÝSTAVBU ZELENÝCH STŘECH

Ministerstvo životního prostředí spolu se Státním fondem životního prostředí ČR vyhlásilo dne 21. 11. 2016 novou kontinuální výzvu v programu Nová zelená úsporám. Vedle stávající dotační nabídky pro rodinné a bytové domy se portfolio programu Nová zelená úsporám rozrůstá o dotace na budování zelených střech a využívání tepla z odpadní vody. Příjem žádostí na výstavbu bytových domů s velmi nízkou energetickou náročností i na další programové novinky začíná 9. ledna 2017 a potrvá do konce roku 2021 nebo do vyčerpání alokace.

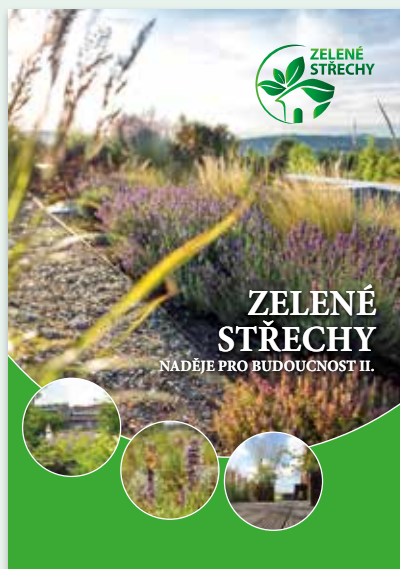
Podpora na výstavbu zelených střech

Podpora se poskytuje na výstavbu extenzivních a polointenzivních zelených střech. Intenzivní zelené střechy mohou být podpořeny pouze za předpokladu zajištění závlahy z jiných zdrojů, než z veřejné vodovodní sítě (např. akumulace dešťové vody z okolních ploch, využití šedé vody). Na zelené střechy je poskytována podpora ve výši až 500 Kč/m² půdorysné plochy vegetačního souvrství zelené střechy.

Podmínkou pro poskytnutí podpory v této podoblasti podpory je dosažení těchto technických parametrů:

- Minimální mocnost vegetačního souvrství (využitelná pro kořenění rostlin) musí být ≥ 8 cm;
- Vegetační vrstva musí být tvořena střešním substrátem určeným pro daný typ zelené střechy;
- Vegetaci musí tvořit minimálně 5 trvale udržitelných rostlinných druhů;
- Příjemce podpory zodpovídá za řádnou následnou péči a údržbu zelené střechy;
- Vegetace v dobré kondici musí být po celou dobu udržitelnosti minimálně na dvou třetinách plochy zelené střechy;
- Zelené střechy musí být navrženy v souladu s dokumentem Standardy pro navrhování, provádění a údržbu – Vegetační souvrství zelených střech (vydal Svaz zakládání a údržby zeleně)

Standardy je možné po vyplnění krátkého dotazníku získat na www.zelenestrechy.info.

„Zelené střechy – naděje pro budoucnost II.“

Publikace „Zelené střechy – naděje pro budoucnost II.“ je výsledkem tříleté systematické činnosti odborné sekce Zelené střechy. Od roku 2014 pořádá sekce odbornou soutěž „Zelená střecha roku“, díky které může představit publikace dvě desítky kvalitních zelených střech v České republice. Jsou to střechy na vzdělávacích i administrativních objektech, na hotelech, na rodinných domech, střechy intenzivní i extenzivní, soukromé i přístupné veřejnosti. Tyto úspěšné projekty mají být inspirací pro všechny pokrokově smýšlející investory, budoucí i současné majitele budov, představitele státní správy i samosprávy.

Publikace VEGETAČNÍ SOUVRSTVÍ ZELENÝCH STŘECH – Standardy pro navrhování, provádění a údržbu je určena především pro projektanty, investory a zhotovitele zelených střech, ale řadu důležitých informací poskytne i stavebním firmám. Publikace se zabývá detailně terminologií zelených střech, popisuje skladbu vegetačního souvrství, způsoby ozelenění, používané materiály a vegetaci. Stavební část standardů poskytuje pouze základní informace. Jsou zde uvedeny i podmínky a požadavky na zřízení zelených střech na stávajících střechách. Důležité jsou i informace o speciálních požadavcích, které musí být dodrženy při vlastní realizaci vegetačního souvrství s ohledem na některé konstrukce plochých střech a materiálové vlastnosti výrobků. Detailně jsou popsány jednotlivé funkční vrstvy vegetačního souvrství zelených střech, podrobně je popsáno provedení vegetační vrstvy. Standardy uvádějí i požadavky na vlastní vegetaci zelených střech včetně výběru vhodných druhů rostlin. Závěrem jsou uvedeny podmínky pro převzetí dokončených zelených střech, požadavky na péči o ně a jejich údržbu, a také záruční podmínky.

Publikace je součástí projektu Zelené střechy – naděje pro budoucnost II. podpořeného v grantovém řízení Ministerstva životního prostředí.

K odběru publikace je možné se zaregistrovat na www.zelenestrechy.info. Publikace budou zaslány žadatelům do vyčerpání nákladu. (Náklad 2 000 ks.)

ZELENÉ STŘECHY ROKU 2016

KATEGORIE SOUKROMÁ ZELENÁ STŘECHA

Stavitelé a projektanti nejenom nízkoenergetických či pasivních rodinných domů využívají stále častěji klimatizačního efektu zelených střech. Teplota povrchu střechy pod vegetací totiž ani v letních měsících obvykle nepřesáhne dvacet pět stupňů Celsia, a je tak až o padesát stupňů nižší než teplota povrchu střechy vystavené přímému slunci. Vlhké vegetační souvrství udržuje v interiéru příjemný chládek i v horkých letních dnech. V suchém stavu zase souvrství střechu dobře tepelně izoluje, a celoročně tedy v budovách zajišťuje příjemné klima. Tuto funkci spolehlivě plní i extenzivní zelené střechy s mocností souvrství kolem 10 cm. Díla oceněná v soutěži Zelená střecha roku dokládají různorodost využití i způsobů realizace zelených střech.

ZELENÁ VLNA NA PŘÍSTAVBĚ ŠUMAVSKÉHO DOMKU

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie soukromá
zelená střecha

1. MÍSTO

Zhotovitel: Ing. Libor Balík

Autor projektu:
Ing. arch. Karel Janda

Investor: Soukromý

Plocha: 170 m²

Realizace: 2009

Na přístavbě venkovského domku v Hartmanicích uplatnili tvůrci extenzivní zelenou střechu z předpěstovaných rozchodníkových koberců doplněnou přírodními valouny, které zároveň zakrývají odvodňovací žlab. Atypická střecha ve tvaru vlny na jednom konci plynule přechází do terénu, na druhém pak navazuje na stávající obytnou budovu. Architekt zajímavým způsobem skloubil běžný vesnický domek s přístavbou, jejíž měkce tvarovaná ozeleňená střecha celý objekt spojuje s okolní krajinou. Stavba stojí v drsných klimatických podmínkách Šumavy. Pro střechu s proměnným sklonem byl využit zádržný systém se sítí a plastovými „hnízdý“.

EXTENZIVNÍ STŘECHA NA FARMĚ NOE, BŘEZINA U KŘTIN

Rodinná Farma Noe leží 15 minut od centra Brna, 15 minut od propasti Macocha a v blízkosti mnoha dalších přírodních krás Moravského krasu. Zelené střechy o rozloze 2 000 m² zastřešují jak rodinný dům, tak i garáže a především hospodářské

objekty – stáje pro koně a další domácí zvířata. Extenzivní vegetační souvrství bylo instalováno na pultových střechách o sklonu 5°. Mocnost souvrství je v průměru 7–8 cm. K ozelenění byla využita technologie rozhozu řízků směsí rozchodníků.

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie soukromá
zelená střecha

2. MÍSTO

Zhotovitel:

Ekrost s.r.o.

Další zhotovitelé:

Lampart & Mec Zahradní
a krajinná tvorba, pokládka
vegetačního souvrství

Autor projektu:

Ing. arch. Roman Mach

Investor:

Freedom Capital, s.r.o.

Plocha: 2 000 m²

Realizace: 2013–2014

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016

Kategorie soukromá
zelená střecha

3. MÍSTO

Zhotovitel:

GreenVille service s.r.o.

Autoři projektu:

ATELIER SAEM, s.r.o.,
Michal Procházka, Lukáš Bezecný,
Pavel Cihelka, Jiří Deyl

Investor: Soukromý

Realizace: 2013–2014

Plocha: 125 m²

Dům v úžině je neobyčejným architektonickým počinem ateliéru SAEM, kdy na zdánlivě nezastavitelné ploše vyrostla elegantní dřevostavba s otevřenou dispozicí. Stavba nacházející se v blízkosti přírodní rezervace Prokopského údolí usiluje o co nejmenší dopad na životní prostředí a extenzivní zelená střecha její filozofii výborně doplňuje. Zelená střecha se skládá ze dvou ploch pul-

ŠIKMÁ ZELENÁ STŘECHA NA DOMĚ V ÚŽINĚ

tových střech se sklonem 9 a 11° a sedlové střechy se sklonem 20°. V sedlové části byl použit zádržný systém (sítě se zavěšenými prahy). Průměrná výška extenzivního

střešního substrátu je 8–10 cm. Vegetaci tvoří převážně suchomilné rozchodníky a bodově vysazené nenáročné trvalky, které se doplňují v obdobích květu.

ZAHRADA V PÁTÉM PATŘE

Zahrada na terase v pátém patře vznikla během jednoho měsíce – od oslovení investorem, přes konzultace až po dokončení realizace. Práce probíhaly v již obydleném domě. Původní betonová dlažba byla demontována a veškerý materiál transportován výtahem. Dřevěná

terasa pro pobyt s rodinou či přáteli je prolutím dvou kruhů. Trávníková plocha nabízí dostatek místa pro hry i odpočinek s nádherným výhledem na Prahu. Pocit soukromí a závětrí zajišťují dřevěné rošty (navržené stavebním architektem) s popínavými rostlinami, které zakrývají

ZELENÁ STŘECHA ROKU 2016
Kategorie soukromá zelená střecha
3. MÍSTO
Zhotovitel: Jaromír Nigrin
Autor projektu: Jaromír Nigrin
Realizace: červen 2014
Plocha: 120 m²

i vzduchotechniku domu. Střešní zahrada poskytuje i plochu pro pěstování zeleniny. Péči o trávník obstarává robotická sekačka, která posekanou trávu mulčuje. Veškeré výsadby jsou vysazeny v nádobách začleněných v kamenných zídkách. Celková mocnost souvrství je u trávníku 8–15 cm, u výsadeb cca 30 cm.

ACRE®

I VAŠE STŘECHA MŮŽE BÝT ZAHRADOU®
www.acre.cz | tel.: 603 813 398

- Řízky rozchodníků, sazenice rozchodníků a rozchodníkové koberce
- Sazenice netřesků
- Certifikované střešní substráty, pěstební minerální plst, kalíškové folie, geotextilie, nástavby na střešní vpustě, kokosové sítě...

**NABÍZÍME ODBORNÉ PORADENSTVÍ
PŘI VAŠICH REALIZACÍCH ZELENÝCH STŘECH.**

Zahradnictví FLOS - zelená pro Vaše realizace

Velkoobchod s rostlinami
Kompletace zakázek
Trvalková školka
Trávníkové koberce

Předpěstované živé ploty QuickHedge
Rozchodníkové koberce
Substráty a mulčovací kůra
Pomocný materiál

Tel.: +420 220 940 174
E-mail: info@flos.cz
www.flos.cz

Zahradnictví flos s.r.o.
Zahradní 141, 250 68 Řež u Prahy

www.arsviridis.cz

partner pro obce a města na Vysočině •
zakládání a ošetřování zeleně •
znalecké posudky a technický dozor •

www.zelenestrechy.info

ZÁJEM O KOUPÁNÍ V BIOLOGICKY ČIŠTĚNÉ VODĚ ROSTE

Rostoucí zájem o koupání ve vodě čištěné biologickým nebo biologicko-mechanickým způsobem stále roste. Svědčí o tom nejenom zvyšující se množství veřejných koupacích biotopů, ale i narůstající počet návštěv webových stránek Asociace biobazénů a jezírek, která působí od roku 2008 při Svazu zakládání a údržby zeleně. Oproti roku 2015 se v roce 2016 počet návštěv zdvojnásobil a dosáhl přes patnáct tisíc unikátních návštěv. Stránky jsou nejvíce využívány v letních měsících, v srpnu na nich například hledalo informace přes čtyři tisíce návštěvníků.

Na exkurzi do Rakouska zkoumali členové Asociace biobazénů a jezírek nejenom technologie, ale na vlastní kůži vyzkoušeli i kvalitu vody

Nejen pro svoje členy, pořádá Asociace biobazénů a jezírek (ABAJ) každoročně několik vzdělávacích akcí. V březnu 2016 se ve Znojmě konal seminář *Základní čisticí procesy v koupacích jezírkách a biobazénech – problematika biofilmových systémů Hydrobalance*, který vedl Ing. Franz Kubacek, předseda představenstva rakouského svazu koupacích jezírek a biobazénů (Verband Österreichischer Schwimmteich- & Naturpoolbau). Seminář předcházel interní workshop pro členy ABAJ na téma *Předávací dokumenty stavby jezírka*, na kterém Ing. Jiří Šimka seznámil účastníky, jak vypadá předávací proces hotového jezírka v Rakousku. V polovině června se uskutečnil v Českých Budějovicích seminář věnovaný problematice veřejných biokoupališť, jehož součástí byla i exkurze na veřejné biokoupaliště Borek. Hlavním cílem semináře bylo vytvořit prostor pro veřejnou

a odbornou diskuzi mezi institucemi, investory, provozovateli a dodavateli veřejných biokoupališť a koupacích jezírek s biologickým čištěním vody. Na seminář navazovala dvoudenní exkurze pořádaná ve spolupráci s rakouským svazem koupacích jezírek a biobazénů (VÖSN) v okolí Českých Budějovic a severním Rakousku. Účastníci v rámci exkurze navštívili osm koupacích jezírek a biobazénů.

Plánované akce v roce 2017

16. 1. – přednáška Franz Kubacek – Základní čisticí procesy v koupacích jezírkách a biobazénech, problematika biofilmových systémů Hydrobalance

17. 1. – Shromáždění členů Asociace biobazénů a jezírek
Produktové školení – materiály a technologie pro stavbu a provoz koupacích jezírek a biobazénů (čerpadla, skimmery, fólie, filtry, osvětlení, stavební materiály, rostliny)

Květen 2017

Seminář Koupací jezírka a biobazény jako součást rekreačních komplexů

Květen 2017

Odborná exkurze. Praktické zkušenosti se stavbou a provozem koupacích jezírek a biobazénů v ČR

Srpen 2017

Koupací jezírko z pohledu projektanta a realizátora – mýty a fakta
Místo: Praha a okolí, včetně exkurze

Z JEZÍRKA VZNIKL PŘÍJEMNÝ BIOBAZÉN

Počet majitelů rodinných zahrad, kteří se chtějí koupat v chemicky neupravované vodě, stále stoupá. Potěšující je i skutečnost, že od přírodních technologií čištění vody neustupují ani takoví zákazníci, kteří jezírko postavili před mnoha lety a teď se rozhodli k jeho rekonstrukci. Zdařilou rekonstrukci koupacího jezírka na biobazén provedla v létě 2016 v Praze firma Ekogreen.

Výchozí situace

Stávající jezírko bylo postaveno asi před deseti lety firmou z Německa. Z hlediska dodržení postupů, které uvádějí „Standardy pro plánování, stavbu a provoz koupacích jezírek a biobazénů“ vydané Asociací biobazénů a jezírek, nebylo dodrženo prakticky nic. Největším problémem byl kačírek, který pokrýval celou plochu jezírka, přičemž v nehlubší části byla vrstva cca 50 cm. V takovéto vrstvě bez přístupu kyslíku vznikaly nejen hnilobné procesy, ale kačírek také znemožňoval čištění dna. Dalším problémem byla skutečnost, že z okolního terénu, především z trávníků, vnikala do jezírka dešťová voda.

Rekonstrukce

Jezírko bylo přebudováno na biobazén kategorie IV., což řečí výše zmíněných Standardů představuje typ biobazénu, který svým charakterem připomíná neznečištěný nížinný tok. Pomocí čerpadel s 24 hodinovým provozem v něm voda permanentně cirkuluje a prochází přes biofiltr.

Z vypuštěného jezírka jsme odtěžili šterky s bahnem, celkově asi 100 tun. Odstranili jsme stávající hydroizolaci a demontovali mola. Následovaly hrubé terénní mode-

lace dna a stavba opěrných zdí. Biobazén jsme zaizolovali folií olivové barvy, jako biofiltr je použit HYDROBALANCE. Na závěr jsme znovu osadili repasovaná dubová mola.

Technické parametry biobazénu:

Velikost vodní plochy: 300 m²
Objem vody: 450 m³
Hloubka koupací části: 2,5 m
Technologie: HYDROBALANCE,
čerpadla OASE 12 V,
2 skimmerová jezírka

ekogreen

dokonalá zahrada

Lány na Důlku 10, 530 02 Pardubice

Mobil: +420 602 483 193

E-mail: ekogreen@ekogreen.cz

www.ekogreen.cz

NATURPOOLS

POZNÁMKA NA OKRAJ

V minulém čísle Inspirace (číslo 3/2016) mně zaujal článek Rostislava Ivánka Hodnota a cena práce zahradníka. Rozumím jeho stesku, že práce zahradníka je ve srovnání s jinými profesemi málo oceňována. Kdo by nechtěl, aby jeho práce byla vysoce hodnocena a v důsledku toho i patřičně oceněna. Nicméně autorem uváděné příklady nejsou srovnatelné. Nelze srovnávat hodinové sazby zahradníka s hodinovými sazbami advokátů či daňových poradců.

Vyšší rozdíl hodinových sazeb ve prospěch advokátů a daňových poradců odráží značné rozdíly v individuálních nákladech na kvalifikaci obou profesí (dlouhé a nákladné získávání základní kvalifikace, náročné advokátské zkoušky, permanentní zvyšování kvalifikace v důsledku změn legislativy, daňových předpisů a mnohé další). Nelze rovněž opomenout jistý

i postavení na trhu práce v podobě vyšších hodinových sazeb. Toto postavení, při vši úctě k zahradnické profesi, zahradnická povolání nemají. Situaci ještě zhoršuje značná konkurence v oblasti zahradnických služeb, kdy do tohoto segmentu pronikají například i stavební firmy a další subjekty.

Výrazný rozdíl v uvedených sazbách rovněž nelze spatřovat v pouhém zveřejňování či nezveřejňování uvedených sazeb (advokáti zveřejňují sazby, zahradníci je nechtějí zveřejňovat – jak uvádí v článku autor). O sazbách zubařů toho také mnoho nevíme, přesto nás vždycky nemile překvapí konečná výše ceny, a to i vzdor skutečnosti, že si připlácíme zdravotní pojištění.

Konečně v neposlední řadě – proč nelze zahradnickou činnost srovnávat s činností advokáta, daňového poradce (ale i některých dalších profesí) – spočívá v jisté informační exkluzivitě, kterou uvedené profese získávají v případě, že se staneme jejich klienty. Advokáta, daňového poradce, ale i lékaře si nevybíráme podle nejnižší ceny jejich služeb, ale proto, že jednak věříme v úspěšné vyřešení našeho problému a také proto, že důvěrné informace, které jsme jim svěřili, nebudou zneužity. To je také mnohdy důvod, že cena za tyto služby je pro nás mnohdy druhořadá.

To však neznamená, že se s touto skutečností nutno smířit a nelze proti tomu něco dělat. Souhlasím s autorem v ná-

Doc. Ing. Jiří Blažek, CSc.

působí na katedře finančního práva a ekonomie na Právnické fakultě MU v Brně. Je autorem více než 50 odborných publikací a článků zabývajících se ekonomickou problematikou. Rovněž působí v rozkladové komisi Úřadu pro hospodářskou soutěž – poradního orgánu předsedy ÚOHS.

blazek@law.muni.cz

zoru, že je nutné šířit osvětu nejen mezi odběrateli a zadavateli zahradnických služeb, ale i mezi laickou veřejností. Nutno dávat ve známost, že zahradnické služby nejsou zadarmo a cena práce zahradnických úkonů musí odrážet nejen nutné individuální výrobní náklady, ale i ty společenské a rovněž i přiměřený zisk (například respektovat zákonem stanovenou minimální mzdu atd.).

K tomu by měly zahradnické firmy využít nejen odborný tisk, ale i média, která se uvedenou problematikou zabývají. Jistě by bylo žádoucí v tomto směru pravidelně sledovat a aktualizovat ceníky ÚRS (Ústav racionalizace ve stavebnictví) a další národní a odvětvové registry a katalogy.

V tomto směru by nezastupitelnou a aktivnější roli mělo sehrávat profesní sdružení (Svaz zakládání a údržby zeleně aj.) při hájení a prosazování podnikatelských zájmů v zahradnických službách. Mezi ně nesporně patří zájem na spravedlivém ocenění práce. V tomto smyslu lze použít příkladu obou vzpomínaných profesí. Česká advokátní komora i Komora daňových poradců bezesporu patří k profesním sdružením, která důrazně dokáží hájit zájmy svých členů.

V článku rovněž oceňuji autorem publikovanou tabulku kalkulací hodinových sazeb, která vnáší do podobných úvah racionální prvek a pro odborné diskuse na toto téma poskytuje spolehlivé argumenty. Snad diskusní se může zdát autorem uváděná zisková marže ve výši 15%. Tím však nejsou zdaleka vyčerpány všechny kroky, které jsou možné pro racionalizaci a objektivizaci nákladových položek a tím i oceňování zahradnických prací udělat. Ale to je již spíše náplň na odborný seminář pro členy profesního sdružení.

HODNOTA A CENA PRÁCE ZAHRADNÍKA

K tomuž příspěvku o hodnotě práce zahradníků při zakládání zeleně a péči o zeleni mě, až nekompetentní, vyprovokoval aktuální diskuse na sociálních sítích, kde si náležitě kolegoval sblázněl na nízké pověsti zaměstnání o hodnotě poskytovatelských zahradnických služeb. To se podle nich projevuje zejména tehdy, když se vykonává práce vyžaduje hodinově, a nikoliv výkonově, tedy za kusy či metry čtvereční.

Mezi zahradníky v České republice panuje v otázce stanovení hodinové vlastní práce určitá shoda. Ne jede straně kaso diskutují - většinou bohužel jen ve své vlastní oborové komunitě - o cenách. Logicky ovšem o tom, že by stáli srovnání za své služby a produkty ceny vyšší, je zákazní si myslí, že zahradník může pracovat téměř zadarmo. Naproti tomu mnozí (nejvíce minimální mzda a tím související náležitosti), rozhodli jsme se uveřejnit seriál o cenách a v tomto článku národním hodinovou srovnávací tabulku.

Než se dostaneme ke konkrétní kalkulaci, nastavíme se v tomto článku minimální mzdu. Od 1. 1. 2016 (nařízení vlády č. 233/2015 Sb.) je stanovena minimální mzda 9 900 Kč za měsíc nebo 363 Kč za hodinu, (při týdně pracovní době 40 hodin), pro pracovníky s tzv. omezeným pracovním uplatněním - například zaměstnání v zemědělství - je částka 9 300 Kč za měsíc. Tato výše minimální mzdy platí pro 1. skupinu pracovníků v 1. a 2. platové třídě. V materiálových výdajích vláda a MPSV lze také vyjádřit, že nejednodušší (neuvěřitelná) činnost v zahradnické firmě byla zatavena do druhé skupiny práce (zároveň) do 3. nebo 4. platové třídy, tedy by minimální mzda neuvěřitelně pracovníka pracujícího v zahradnické firmě měla být 10 900 Kč za měsíc (po zaplacení povinných odvodů, daní a pojištění státu zbývá 9 565 Kč čistou měsíční mzdou). Ze stejného zdroje uvedu ještě dvě další stanovené hranice příjmové chudoby, což je 9 901 Kč měsíčně a životní minimum jednotlivce s normativními náklady na bydlení (sajmu), které činí 11 033 Kč měsíčně. Tož obecně o životních nákladech ze sděly zvláště u MPSV ČR. Právěpodobně jako jediná „vyspělá“ země v Evropě bohužel

...ládit rovněž mělo hodnota a cena je omezená věc... Hodnota je totiž subjektivně záležitost... Každá hodnota je jiná. Jde o to, v jaké hodnotě se lidé chovají. V hodnotě musí věřit. A pokud, kdybychom všichni věřili v hodnotu, jistě bychom si vzájemně neprobovali by mělo být pravda. K určité ceny ovšem potřebujeme... Trž. Cena bez trž. nezastává stejnou, jako nezastává hodnota bez (objektivní) hodnotitel. Trž. cena „máda“, čímž ji tvoří... (Tímto řeším, O hodnotě a ceně, Publikováno v Hospodářských novinách, 20. ledna 2011)

stále ještě připomínáme minimální mzdové obdobození za povinnost, byť málo kvalifikovanou práci má, než je hranice příjmové chudoby, či výrazně nižší než-li tzv. životní minimum. Je vidno, že už v příjmové státu plyne, že (nejm. v našem oboru) je „objektivně marnostní práce“ uznávána jako málo hodnota.

Podle informačního systému o průměrných výdělích (MPSV/vece Národní soustava povolení) byla k 1. 1. 2016 avšak nižší nákladní mzdová a účetní hranice hrubé měsíční mzdy u vybraných profesí, které se týkají našeho oboru, následovně:

pracovník v údržbě zeleni	14 042 Kč
zahradník, greenkeeper	11 492 Kč
průmyslný zahradník	16 237 Kč
zahradnický pracovník	18 291 Kč
umělecký zahradník	25 266 Kč
zahradník v greenkeeper	14 042 Kč

Jde jistě o zajímavé údaje, nicméně hrubá mzda tvoří pouze část mzdových nákladů. Konec nákladů na sociální a zdravotní pojištění je potřeba do ceny práce započítat i zvyšující se režijní záležitosti. Je jistě v pořádku popojít kalkulace HZS pracovníků v příložené tabulce. Pro ty, kdo nemají chuť a sílu popojít a tabulku zkoumat, uradím shromáždění minimální mzdy (bez DPH), které by měla zahradnická realizační firma účtovat za práci pracovníka tak, aby nebylo započítáno ze zřízení - což nelze, pokud firma nechce zkrachovat.

Pomocí pracovníků/zařaditelů, 256 Kč/hod
Kvalifikovaný pracovník, 370 Kč/hod
Vysoká kvalifikovaný specialista/účetní, 590 Kč/hod
praktikující odborník, technický dozor, 390 Kč/hod
vedoucí odborník, 590 Kč/hod

U výše uvedených specializací v našem oboru je akceptovatelná i hodinová sazbová sazba 1 000 Kč/hod.

„monopol“ obou profesí (advokáta a daňového poradce) prosazovaný státem, například na zastupování klientů před soudem či při jednání s finančním úřadem apod. Žádný, byť sebevzdělanější, občan bez příslušného oprávnění (advokátských zkoušek či certifikace daňového poradce) to provozovat nemůže. Výjimečnost tohoto postavení odráží

SVAZ
ZAKLÁDÁNÍ
A ÚDRŽBY ZELENĚ

AŽ JE **V ROCE 2017** CO NEJVÍCE
SPOKOJENÝCH **ZÁKAZNÍKŮ** ÚSPĚŠNÝCH **ZAHRADNÍKŮ**

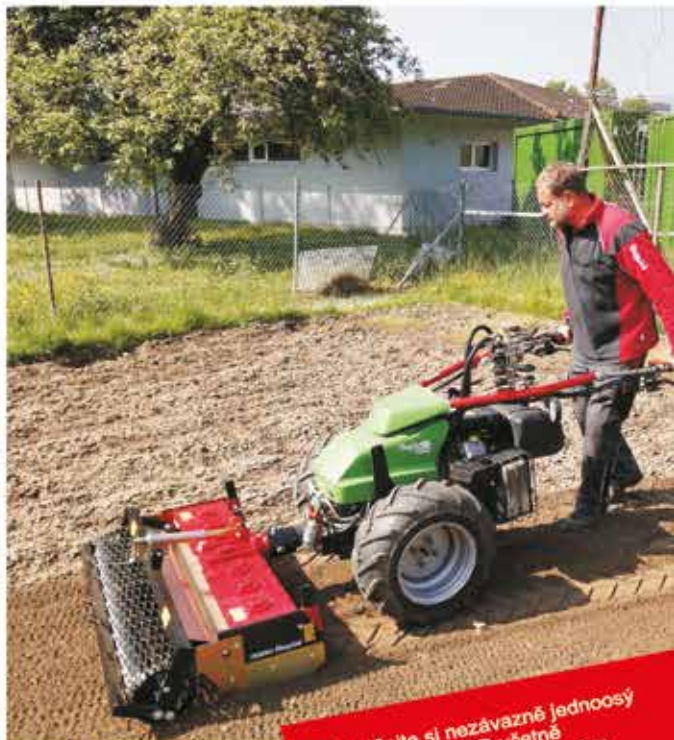

Hydrostatické jednonápravové malotraktory
a nosiče nářadí v profesionální realizaci

RapidHydrostat

Rapid

www.rapid-technic.cz

Vyzkoušejte si nezávazně jednoosý
nosič nářadí RAPID včetně
příslušenství ve Vašem provozu,
volejte bezplatnou linku

800 990 600

agrocar